mulier instituut

Ondersteuningsstructuur

Een selectie uit de Monitor Sport en corona V – De gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector

Ine Pulles

Peter van Eldert

Hugo van der Poel

Oplegger – hoofdstuk 7 Ondersteuningsstructuur

Dit document bevat het hoofdstuk 'Ondersteuningsstructuur' uit de Monitor Sport en corona V – De gevolgen van de coronamaatregelen voor de sportsector. Dit losse hoofdstuk is geschikt voor wie specifiek geïnteresseerd is in de gevolgen van de coronamaatregelen voor de ondersteuningsstructuur van de Nederlandse sport. Dit document is geen zelfstandige rapportage, maar een selectie uit de Monitor Sport en corona V, ter bevordering van de leesbaarheid en het gebruiksgemak. De gehele rapportage is hier te vinden. De managementsamenvatting van het rapport is hier te vinden.

Achtergrond Monitor Sport en corona V

In de Monitor Sport en corona V worden de data en kennis gebundeld over de gevolgen van de coronamaatregelen voor de sportsector die in oktober 2022 beschikbaar zijn. We brengen de gevolgen van de coronamaatregelen voor het sport- en beweeggedrag en voor de organisatie en financiering van de sport in Nederland in beeld. Daarbij gaat de aandacht uit naar sportverenigingen, sportondernemers, de ondersteuningsstructuur, topsport, sportevenementen en betaald voetbal. De nadruk ligt op nieuwe data en kennis sinds het najaar van 2021. Wat tot dan bekend was, is gepubliceerd in de eerste vier uitgaven van de Monitor Sport en corona. De eerste vier monitoren Sport en corona[1][2][3][4] zijn in respectievelijk begin juli 2020, eind november 2020, juni 2021 en november 2021 naar de Tweede Kamer gestuurd.

[1] Poel, H. van der & Pulles, I. (red.) (2020). *Monitor Sport en corona. De gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector*. Utrecht: Mulier Instituut.

[2] Poel, H. van der, Nafzger, P. & Eldert, P. van (red.) (2020). *Monitor Sport en corona II. De gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector.* Utrecht: Mulier Instituut.

[3] Pulles, I., Van Eldert, P., & Van der Poel, H. (Reds.) (2021). *Monitor Sport en corona III. De gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector.* Mulier Instituut.

[4] Pulles, I., Van Eldert, P., & Van der Poel, H. (Reds.) (2021). *Monitor Sport en corona IV. De gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector.* Mulier Instituut.

7. Ondersteuningsstructuur

Rutger de Kwaasteniet, Peter van Eldert en Ine Pulles

We besteden in dit hoofdstuk aandacht aan de gevolgen van de coronacrisis voor de ondersteuningsstructuur van sport in Nederland. Deze structuur bestaat uit organisaties die sportaanbieders ondersteunen bij het besturen en organiseren van sport. We gaan in op NOC*NSF (paragraaf 7.1), het Platform Ondernemende Sportaanbieders (kortweg POS, paragraaf 7.2), sportbonden (paragraaf 7.3), provinciale sportorganisaties (paragraaf 7.4) en gemeenten (paragraaf 7.5).

Samenvatting en conclusie

NOC*NSF en het Platform Ondernemende Sportaanbieders (POS) pleitten tijdens de 'harde lockdown' van begin 2022 voor het openen van sportlocaties. Het mantra van dat pleidooi was dat sport essentieel is voor een gezonde levensstijl van Nederlanders tijdens een pandemie. Tijdens de lockdown verenigden NOC*NSF, het POS en andere organisaties zich in het zogeheten sectoroverleg Sport en Sportief bewegen. Dit sectoroverleg behartigt de belangen van sport en sportief bewegen richting de overheid. Men denkt in het bijzonder na over hoe de sport 'open kan worden gehouden' tijdens een volgende uitbraak van het coronavirus. Plannen daarvoor werden uitgewerkt in een strategische agenda met de titel 'sectorplan'.

Sportbonden kwamen hun leden in 2021 meestal financieel tegemoet. Zij noteerden overwegend een positief bedrijfsresultaat, maar kenden wel omzetderving. De meeste sportbonden waren genoodzaakt kosten te besparen, maar zagen hun eigen vermogen wel toenemen. Dat laatste komt mede doordat bonden hun inkomstenverlies compenseerden door financiële steunmaatregelen van de overheid. Deze overwegend positieve financiële gevolgen over 2021 stemden sportbonden in de zomer van 2022 optimistisch. De helft van de sportbonden zag zijn financiële situatie als (zeer) gezond.

Een belangrijke kanttekening is dat buitensportbonden beduidend positievere financiële resultaten en financiële toekomstperspectieven noteerden dan binnensportbonden. Diezelfde kanttekening gaat op voor hoe sportbonden denken over de toekomst van verenigingen. Het grootste punt van zorg dat sportbonden zien, is de ontwikkeling van het ledental bij verenigingen. Die zorg is aanmerkelijk groter onder binnen- dan onder buitensportbonden. Ledenverlies heeft volgens bonden (in potentie) een afnemend aantal verenigingsvrijwilligers en verenigingsinkomsten als gevolg.

Provinciale sportorganisaties ondersteunden gemeenten en sport- en beweegaanbieders vooral met het informatie en advies over steunmaatregelen. Hun financiële situatie was in de zomer van 2022 overwegend gezond en ze kenden weinig specifieke (financiële) problemen.

Gemeenten bezuinigden niet of nauwelijks op sport en bewegen in 2021 en 2022. Zij hadden in het bijzonder baat bij de TVS-regeling. Het merendeel van hen had zonder die regeling de huur van sportverenigingen niet kwijt kunnen schelden. Bezoekersaantallen in zwembaden en ijsbanen liepen terug tijdens de lockdown aan het begin van 2022. De SPUK IJZ bood gemeenten soelaas. Zonder die regeling was het gros van de exploitanten van zwembaden en ijsbanen volgens gemeenten in de financiële problemen terechtgekomen.

- samenvatting en conclusie gaat verder op de volgende pagina -

- vervolg samenvatting en conclusie -

De conclusie is dat de ondersteuningsstructuur zich het voorbije jaar kranig heeft geweerd. De financiële gevolgen van de coronacrisis baren zorgen. Toch hebben deze nergens tot onoverkomelijke problemen geleid. Financiële steunmaatregelen van de overheid vervulden daarbij een belangrijke functie. De ondersteuningsstructuur van de sport ziet de toekomst met gematigd optimisme tegemoet. De maatschappelijke waarde van sport en sportief bewegen (in crisistijden) is het afgelopen jaar nadrukkelijk aan het licht gebracht.

7.1 NOC*NSF

Het vertalen van de maatregelen naar de sport

NOC*NSF gaat ervan uit dat de sport niet meer geheel gesloten wordt bij een nieuwe uitbraak van het coronavirus. Wel benadrukt de koepelorganisatie op haar website dat het van belang is dat in de sport de hygiënevoorschriften van het RIVM worden nageleefd (ibid.). Deze voorschriften bestaan uit een aantal basisregels die eerder in de samenleving van kracht waren om de verspreiding van het coronavirus te beperken. Het gaat om onder meer secuur handen wassen en zorgen voor afdoende ventilatie in binnenruimtes.[5]

Sportorganisaties hadden in 2021 en op andere momenten in 2022 wel te maken met coronamaatregelen. Voor NOC*NSF was het gedurende die momenten lastig om sportverenigingen te ondersteunen. Volgens NOC*NSF waren de coronamaatregelen die binnen de sport van kracht waren, namelijk niet altijd eenduidig en voorspelbaar. NOC*NSF spande zich in om deze maatregelen te vertalen naar sportverenigingen. De koepelorganisatie paste zijn coronadossier en het protocol verantwoord sporten aan. Het protocol stelde NOC*NSF op in samenwerking met de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) en het POS. Een communicatiepakket is vanuit het protocol ontwikkeld om sportverenigingen te ondersteunen.[6] Dit communicatiepakket bestaat uit onder meer posters, afbeeldingen en stickers die verenigingen kunnen gebruiken (ibid.). Verder ontwikkelde NOC*NSF voor sportverenigingen een lijst met aandachtspunten voor financiële zaken en accommodatiezaken in het kader van de coronacrisis (ibid.).

NOC*NSF nam in januari 2022 deel aan de actie ‘Sport van het slot’. Andere deelnemers van die actie waren NL Actief, het POS en sportbonden. Deze organisaties pleitten voor het openen van sportlocaties tijdens de harde lockdown die van kracht was, omdat sport volgens hen essentiële dienstverlening is. ‘We willen dat het kabinet erkent dat de sportsector zorgt voor een energieke en weerbare samenleving. En zo de druk op de zorg juist verplicht’, is het mantra dat de actie samenvat en dat op de dag van de actie werd uitgesproken door Marc van den Tweel, algemeen directeur van NOC*NSF.[7]

[5] Rijksoverheid (z.d.). *Adviezen om verspreiding corona te beperken*

[6] De Kwaasteniet, R., Van Eldert, P., Pulles, I., & Steenbergen, J. (2021). Ondersteuningsstructuur. In I. Pulles, P. Van Eldert, & H. Van der Poel (Reds.), *Monitor Sport en corona VI: de gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector* (pp. 74–86). Mulier Instituut.

[7] NOC*NSF (2022, 11 januari). *Massale steun voor petitie om sportlocaties te openen*. Geraadpleegd op 14 oktober 2022.

Het kabinet kondigde op 14 januari 2022 aan coronamaatregelen voor de sport te versoepelen. NOC*NSF ondersteunde sportorganisaties bij het doorvertalen en communiceren van versoepelingen via het genoemde protocol verantwoord sporten en het genoemde coronadossier.

NOC*NSF stuurde sportverenigingen in juli 2022 een lijst met aandachtspunten toe over maatregelen die kunnen worden getroffen om het verspreiden van het coronavirus af te remmen in het komende najaar. De lijst werd met sportverengingen gedeeld via sportbonden en gaat over hygiëne, sportruimte, ventilatie en communicatie. Volgens NOC*NSF zijn de adviezen 'herkenbaar en bedoeld als opfrisser van de kennis over coronapreventie'.[8] Een van de adviezen luidt dat het verstandig is om binnen sportverenigingen een zogeheten coronacoördinator aan te stellen (ibid.). De mate waarin het coronavirus in het najaar van 2022 oplaait bepaalt tot op welke hoogte en hoe sportverenigingen en sportbonden de aandachtspunten zullen praktiseren. Wanneer daar aanleiding toe is, zal NOC*NSF zich verder inzetten voor het vertalen van actuele maatregelen naar sportorganisaties.

De gevolgen voor de organisatie NOC*NSF

De coronacrisis bracht voor NOC*NSF extra werkzaamheden op het gebied van topsport met zich mee. De Olympische en Paralympische Winterspelen vonden in februari 2022 plaats in Beijing, China. NOC*NSF pleegde extra inzet voor het verantwoord organiseren van activiteiten in Nederland die in het kader van de winterspelen plaatsvonden. Vanwege de besmettingscijfers van destijds werden 'verregaande preventieve collectieve en individuele maatregelen getroffen'.[9] Verder was NOC*NSF bezig met het afvaardigen van de delegatie Nederlandse Olympiërs naar China, binnen de geldende strenge maatregelen tegen het coronavirus in dat land.

NOC*NSF zet zich in om de maatschappelijke waarde van sport en sportief bewegen tot wasdom te brengen. Temeer omdat de waarde van sport en bewegen voor een gezonde leefstijl in de coronacrisis benadrukt werd. Het sectoroverleg Sport en Sportief Bewegen wordt gevormd door de KNVB, NOC*NSF, het POS, Maatschappelijke Organisaties in de Sport (MOS) en de Vereniging Sportbedrijven Nederland (VSBN). Door het opstarten van dit overleg worden de belangen van sport en sportief bewegen richting de overheid (steviger) behartigd. In het najaar van 2022 stelt het sectoroverleg een strategische agenda vast. Die gaat over de aandachtspunten van het sectoroverleg om de positie van sport en sportief bewegen te versterken.[10]

Financiële gevolgen 2021

2021 heeft NOC*NSF afgesloten met een negatief resultaat van 420.000 euro.[11] Daarmee komt het gerealiseerde resultaat een stuk positiever uit dan de begroting van NOC*NSF voor 2021, waarin NOC*NSF uitging van een negatief resultaat van ruim 5,4 miljoen euro. Het verschil tussen het begrote en gerealiseerde resultaat komt met name voort uit de lasten, die in de realisatie lager uitvielen. De inkomsten waren in de realisatie nagenoeg gelijk aan de begrote inkomsten.

[8] NOC*NSF (2022, 6 juli). *NOC*NSF zet in op preventie om sport bij nieuwe coronagolf open te houden*. Geraadpleegd op 14 oktober 2022.

[9] NOC*NSF (2022). *Jaarverslag 2021*.

[10] NOC*NSF (2022, 12 mei). *Sport versterkt impact met sectoroverleg Sport en Sportief Bewegen*. Geraadpleegd op 14 oktober 2022

[11] NOC*NSF (2022). *Jaarrekening 2022*.

7.2 Platform Ondernemende Sportaanbieders (POS)

Legio sportorganisaties in Nederland bieden het beoefenen van sport aan op commerciële grondslag. Deze ondernemende sportaanbieders zijn aangesloten bij brancheorganisaties. Het POS behartigt de belangen van brancheorganisaties die actief zijn in de volgende sporten: airsoft, biljart, budosport, buitensport, dans, fitness, golf, hippische sport, klim- en bergsport, multisport, skaten, indoor skiën, squash, tennis, vechtsport, watersport, yoga, zeilen en zwemmen.[12] Bij de brancheorganisaties die in het POS verenigd zijn, zijn ruim 6.000 sportaanbieders aangesloten. Via de ondernemende sportaanbieders die onder die brancheorganisaties vallen, sporten 8 miljoen mensen op regelmatige basis.[13] De ondernemende sportaanbieders bieden bij elkaar werkgelegenheid aan ongeveer 100.000 mensen.

Het POS heeft in de periode van november 2021 tot en met oktober 2022 verschillende activiteiten ondernomen om zijn achterban te ondersteunen. Tijdens de periode waarin restricties voor ondernemende sportaanbieders golden, heeft het POS naar zijn achterban gecommuniceerd hoe zij sport al dan niet konden en mochten organiseren binnen die maatregelen. Daarnaast heeft het POS zich vanuit het sectoroverleg Sport en Sportief bewegen (zie paragraaf 7.1) 'hard gemaakt' voor de belangen van ondernemende sportaanbieders richting de overheid. Het POS was een van de organisaties die zich inspanden voor het benadrukken van de essentiële en maatschappelijke waarde van sport in de woelige coronatijden.

Vanuit het genoemde sectoroverleg heeft het POS met NOC*NSF gewerkt aan een zogeheten 'sectorplan'. Vanuit dit plan bereidt de sport zich voor op een eventuele volgende uitbraak van het coronavirus. Het hoofddoel van het plan is om de sport ten tijde van zo'n uitbraak zo lang mogelijk 'open te houden'. Het sectorplan is besproken met de Nederlandse Sportraad, een belangrijk adviesorgaan van de overheid op het gebied van de betekenis van sport voor de samenleving. Het feit dat het POS zich aansloot bij het sectoroverleg en meeschreef aan het sectorplan, heeft eraan bijgedragen dat het POS een van de vaandeldragers werd van het Nationaal Sportakkoord.

De coronacrisis had niet enkel gevolgen voor de achterban van het POS, maar liet het POS zelf ook niet ongemoeid. De arbeidsorganisatie is naar eigen zeggen aanzienlijk gegroeid in het afgelopen jaar. Door beperkingen die coronamaatregelen opriepen, werkten werknemers van het POS vooral digitaal en dus op fysieke afstand van elkaar.

Alles overziend is het belangrijkste gevolg dat de coronacrisis het bestaansrecht van het POS heeft onderschreven. Door de coronamaatregelen kwamen ondernemende sportaanbieders in woelig vaarwater terecht. Het POS was en is naar eigen zeggen waardevol in het behartigen van de belangen van ondernemende sportaanbieders richting overheden.

7.3 Sportbonden

In deze vijfde Monitor Sport en corona gaan we in op de gevolgen van de coronacrisis voor sportbonden in 2021 en bespreken we de huidige stand van zaken in de zomer van 2022. Daarnaast kijken we vooruit naar de toekomst. Hiervoor baseren we ons grotendeels op resultaten van een vragenlijst die in de zomer van

[12] Platform Ondernemende Sportaanbieders (z.d.). *Platform Ondernemende Sportaanbieders*.

[13] Platform Ondernemende Sportaanbieders (z.d.). *Manifest*.

2022 (eind juli tot en met september 2022) is uitgezet onder sportbonden. Van de 77 sportbonden die Nederland telt, vulden 22 deze vragenlijst in (tabel 7.1). In dit hoofdstuk wegen we de resultaten naar jaaromzet van de sportbonden. In de presentatie van de resultaten maken we op enkele plekken een onderscheid tussen sportbonden die met name binnensportactiviteiten of juist buitensportactiviteiten ondersteunen.

In aanvulling op de vragenlijst nemen we van zeventien sportbonden informatie uit de jaarstukken mee in de analyse. Dit is financiële informatie over de inkomsten, de uitgaven en het eigen vermogen van de sportbonden.

Tabel 7.1 Respons op de sportbondenvragenlijst, exclusief en inclusief extra jaarstukken, vergeleken met de totale populatie uitgesplitst naar grootte op basis van de jaaromzet*

	Steekproef				Populatie	
	Vragenlijst (excl. extra jaarstukken)		Vragenlijst (incl. extra jaarstukken)		Totaal	
	n	%	n	%	n	%
0–500.000 euro omzet	5	23	9	23	28	36
500.000–2.000.000 euro omzet	4	18	8	21	16	21
2.000.000–10.000.000 euro omzet	9	41	14	36	25	32
10.000.000 euro of meer omzet	4	18	8	21	9	11
Totaal	**22**		**39**		**77**	

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst financiële gevolgen van de coronacrisis voor sportbonden, zomer 2022.
* Het gaat hierbij om de jaaromzet van 2017 op basis van de Bondenmonitor 2017. Deze bondenmonitor had een respons van nagenoeg 100 procent, waardoor op basis hiervan iets te zeggen is over de gehele populatie en een weging mogelijk is.

Ontwikkelingen in 2021

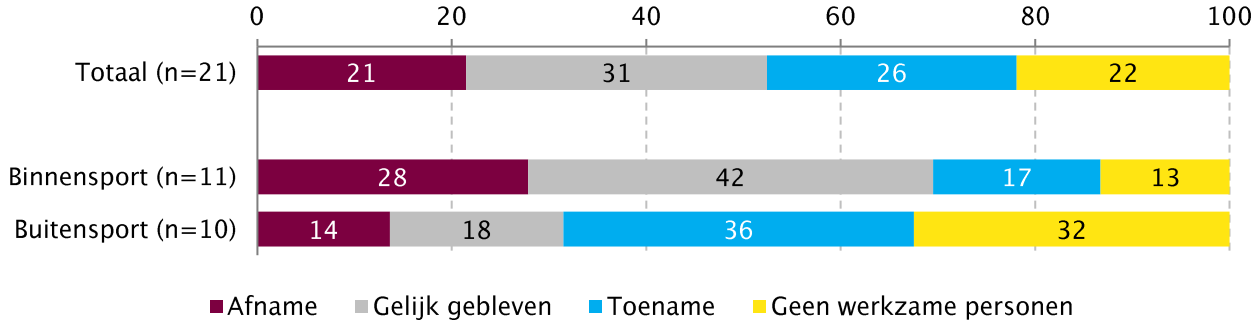
Personeelsbestand

Sommige sportbonden hebben meer dan honderd medewerkers, terwijl bij andere geen werkzame personen op de loonlijst staan. We lieten in de derde Monitor Sport en corona zien dat gemiddeld genomen het aantal werkzame personen bij sportbonden licht afnam in 2020.[14] Ook in 2021 nam bij een aantal sportbonden het aantal werkzame personen af (21%; figuur 7.1). Andere sportbonden zagen dat het aantal werkzame personen gelijk bleef (31%) of zelfs steef (26%).

Daarbij valt op dat sportbonden die (met name) buitensportactiviteiten ondersteunen (buitensportbonden), vaker het personeelsbestand zagen toenemen dan sportbonden die (met name) binnensportactiviteiten ondersteunen (binnensportbonden) (36% versus 17%). Binnensportbonden (28%) zagen hun personeelsbestand daarentegen vaker krimpen dan buitensportbonden (14%).

[14] Van Eldert, P., & Pulles, I. (2021). Ondersteuningsstructuur. In I. Pulles, P. Van Eldert, P. Nafzger, & H. Van der Poel (Reds.), *Monitor Sport en corona III. De gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector* (pp. 98–109). Mulier Instituut.

Figuur 7.1 Ontwikkeling van het personeelsbestand van sportbonden tussen 1 januari 2021 en 1 januari 2022, onderscheid tussen binnen- en buitensport (in gewogen procenten)

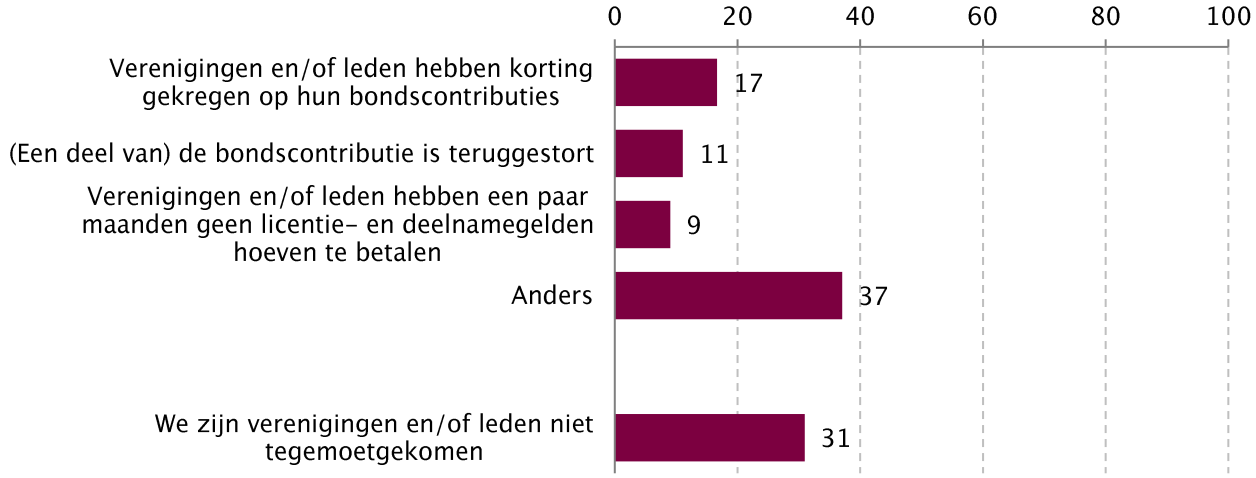

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst financiële gevolgen van de coronacrisis voor sportbonden, zomer 2022.

Tegemoetkoming leden

Ruim twee derde van de sportbonden (69%; figuur 7.2) kwam verenigingen en/of individuele leden in 2021 financieel tegemoet. Zo gaven sportbonden korting op bondscontributies (17%), stortten zij bondscontributies (deels) terug (11%) of lieten zij verenigingen en/of leden een paar maanden geen licentie- en deelnamegelden betalen (9%). Vier op de tien sportbonden (37%) ondernamen tegemoetkomingsacties die anders van aard waren dan de gegeven antwoordcategorieën. Hierbij ging het onder andere om het terugbetalen of niet in rekening brengen van inschrijfgelden.

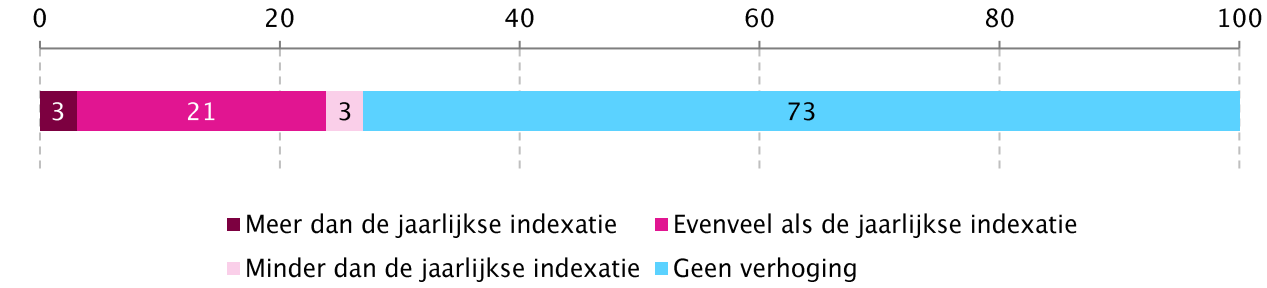
Figuur 7.2 Wijzen waarop sportbonden verenigingen en individuele leden financieel tegemoetkwamen in het kalenderjaar 2021 (in gewogen procenten, n=22)

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst financiële gevolgen van de coronacrisis voor sportbonden, zomer 2022.

Het grootste deel van de sportbonden verhoogde de bondscontributies niet in 2021 (73%; figuur 7.3). Wanneer een sportbond dit wel deed, was de verhoging in de meeste gevallen (21%) gelijk aan de jaarlijkse indexatie.

Figuur 7.3 Verhoging van de bondscontributies door sportbonden in 2021 (in gewogen procenten, n=22)

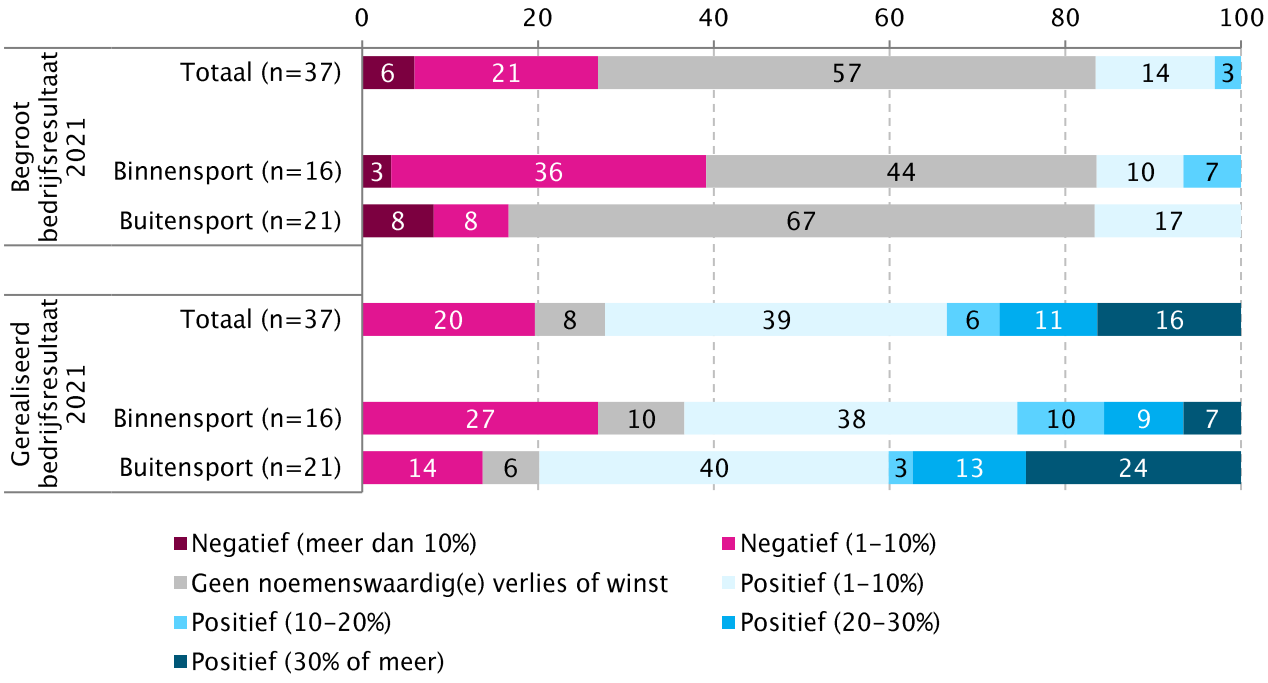
Bron: Mulier Instituut, vragenlijst financiële gevolgen van de coronacrisis voor sportbonden, zomer 2022.

Financiën bond

De financiële gevolgen van de coronacrisis in het kalenderjaar 2021 verschillen sterk tussen de verschillende sportbonden. De meeste sportbonden waren in hun begroting voor 2021 enigszins voorzichtig; meer dan de helft (57%; figuur 7.4) begrootte geen noemenswaardig(e) winst of verlies. Niet geheel verrassend, omdat beperkende coronamaatregelen van kracht waren op het moment dat de begrotingen voor 2021 opgesteld werden.

De realisaties bleken gunstiger voor een deel van de sportbonden. Met name de buitensportbonden realiseerden een positief bedrijfsresultaat in 2021. Daarbij kwam het bedrijfsresultaat in veel gevallen relatief gezien een stuk hoger uit. Dit neemt echter niet weg dat ook een groep sportbonden een negatief resultaat realiseerde in 2021 (20%). Dit waren met name de binnensportbonden. Zo geeft het gerealiseerde bedrijfsresultaat van sportbonden een overwegend positief beeld, maar laat het ook zien dat enkele bonden nog in financieel zwaar weer zaten in 2021.

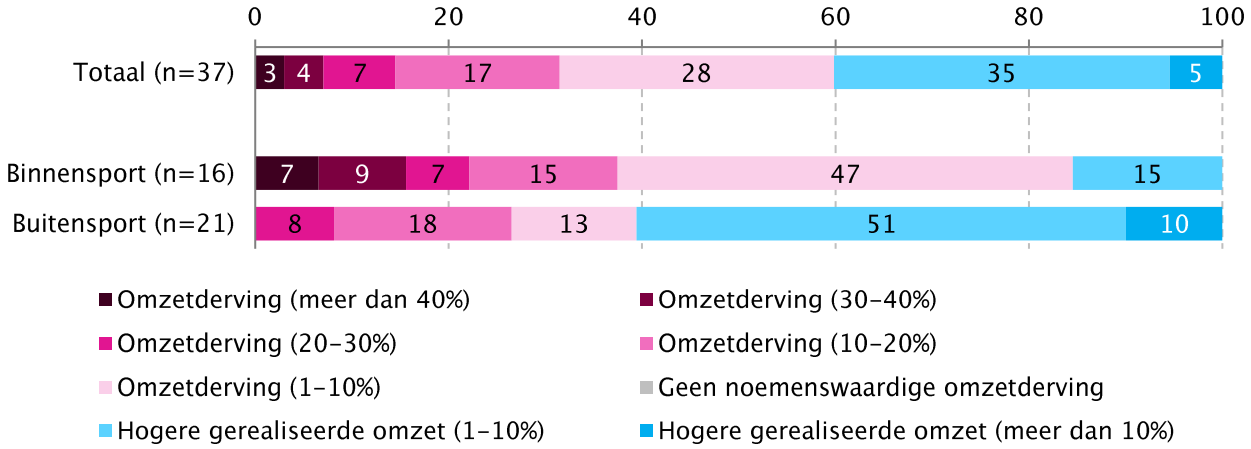
Figuur 7.4 Begroot en gerealiseerd bedrijfsresultaat van sportbonden voor kalenderjaar 2021 als percentage van de inkomsten, uitgesplitst naar binnen- en buitensport (in gewogen procenten)

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst financiële gevolgen van de coronacrisis voor sportbonden, zomer 2022, en jaarstukken sportbonden, 2021.

Ondanks het overwegend positieve bedrijfsresultaat over 2021 heeft het merendeel (60%; figuur 7.5) van de sportbonden te maken gehad met een zekere mate van omzetderving. Binnensportbonden hadden vaker te maken met een omzetderving dan buitensportbonden (respectievelijk 85 en 39%). Wanneer sprake was van een omzetderving, lag deze relatief gezien hoger bij binnensportbonden. Daarentegen hebben twee op de vijf sportbonden (40%) juist een hogere omzet gerealiseerd in 2021. Dit zijn met name buitensportbonden; 61 procent van de buitensportbonden had een hogere gerealiseerde omzet, terwijl dit bij de binnensportbonden voor slechts 15 procent gold.

Figuur 7.5 Omzetderving sportbonden kalenderjaar 2021 als percentage van de begrote inkomsten, exclusief steunmaatregelen, uitgesplitst naar binnen- en buitensport (in gewogen procenten)

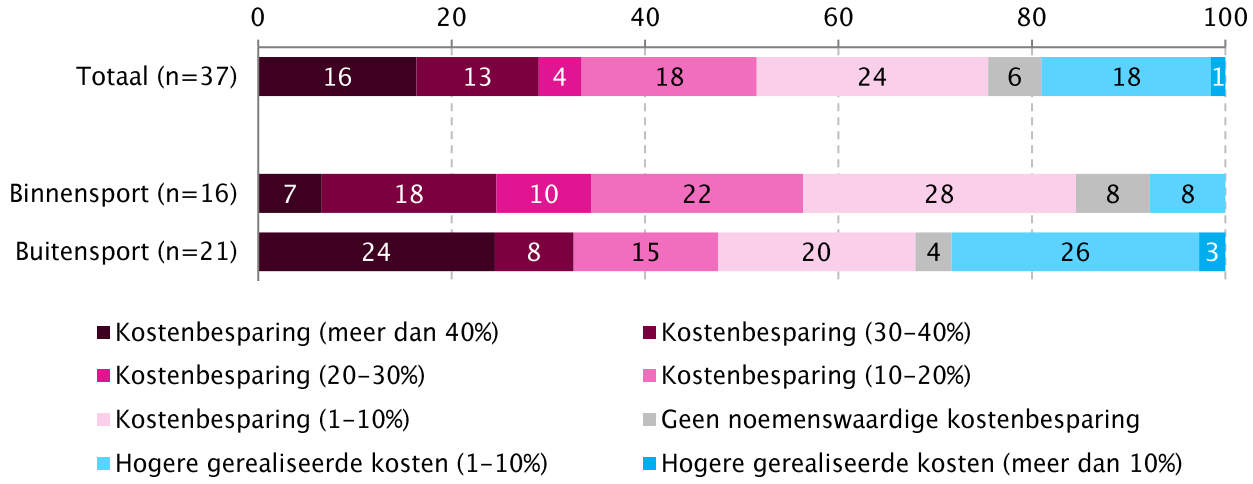
Bron: Mulier Instituut, vragenlijst financiële gevolgen van de coronacrisis voor sportbonden, zomer 2022, en jaarstukken sportbonden, 2021.

Omzetderving kan voor een deel voortkomen uit activiteiten die niet hebben plaatsgevonden, zoals evenementen. Wanneer deze wegvallen, worden logischerwijs de begrote inkomsten hieruit niet gegenereerd. Hetzelfde geldt echter ook voor een deel van de kosten. Los van mogelijke voorbereidingskosten zal sprake zijn van minder kosten wanneer bepaalde activiteiten geen doorgang vinden. Deze kostenbesparingen kunnen de omzetderving (voor een deel) compenseren of zelfs bijdragen aan een positief resultaat wanneer de kostenbesparing groter is dan de omzetderving.

Het overgrote deel van de sportbonden had in 2021 te maken met kostenbesparingen (75%; figuur 7.6). Daarbij ging het relatief vaak om een relatief hoge kostenbesparing. Als we dit vergelijken met de omzetderving (figuur 7.5), lijkt de kostenbesparing van sportbonden relatief gezien vaker hoger te liggen dan de omzetderving. Dit is voor een deel van de sportbonden een verklaring voor het positiever uitvallen van het bedrijfsresultaat, doordat de kosten sterker afnamen dan de omzet. Desondanks zagen andere sportbonden hun kosten juist stijgen (19%).

Binnensportbonden bespaarden in 2021 vaker op kosten (85%; figuur 7.6) dan buitensportbonden (68%). Buitensportbonden hadden vaker te maken met hogere gerealiseerde kosten (29%) dan binnensportbonden (8%). Wanneer buitensportbonden te maken hadden met een kostenbesparing, was dat een stuk vaker (24%) een flinke kostenbesparing (van meer dan 40%) dan bij binnensportbonden (7%).

Figuur 7.6 Kostenbesparing sportbonden kalenderjaar 2021 als percentage van de begrote kosten, uitgesplitst naar binnen- en buitensport (in gewogen procenten)

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst financiële gevolgen van de coronacrisis voor sportbonden, zomer 2022, en jaarstukken sportbonden, 2021.

Sportbonden konden gebruik maken van de financiële steunmaatregelen vanuit het Rijk.[15] Met de steun konden bonden (een deel van) de geleden omzetderving opvangen. Ongeveer 39 procent van de sportbonden (niet in figuur) heeft in 2021 een aanvraag gedaan voor de steunmaatregelen. Hierbij ging het met name om tegemoetkoming voor de loonkosten (via de NOW-regeling) en de vaste lasten (via de TVL-regeling). Binnensportbonden (54%) vroegen vaker steun aan dan buitensportbonden (22%).

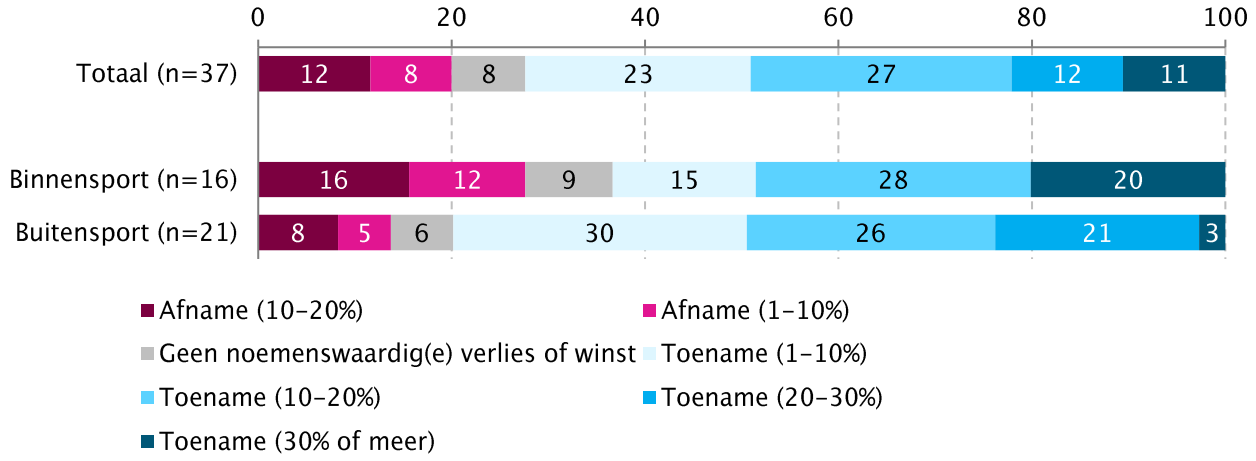
De gerealiseerde financiën van sportbonden kunnen doorwerken op het eigen vermogen. Een negatief bedrijfsresultaat kan ten koste gaan van de buffer in de vorm van eigen vermogen, terwijl een positief bedrijfsresultaat juist kan compenseren voor een terugloop van het eigen vermogen in eerdere jaren. Tussen 1 januari 2020 en 1 januari 2021 zagen we het eigen vermogen bij 26 procent van de sportbonden afnemen en voor de overige 74 procent toenemen.[16] Tussen 1 januari 2021 en 1 januari 2022 nam het eigen vermogen van 20 procent van de sportbonden af (figuur 7.7). 72 procent van de sportbonden ervaarde een toename van hun eigen vermogen.

Een negatieve ontwikkeling van het eigen vermogen komt vaker voor onder binnen- (18%) dan onder buitensportbonden (13%). Het eigen vermogen van buitensportbonden nam daarentegen vaker toe (80%) dan dat van binnensportbonden (63%).

[15] Deze steunmaatregelen worden in hoofdstuk 8 beschreven.

[16] Van Eldert, P., & Pulles, I. (2021). Ondersteuningsstructuur. In I. Pulles, P. Van Eldert, P. Nafzger, & H. Van der Poel, (Reds.), *Monitor Sport en corona III. De gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector* (pp. 98–109). Mulier Instituut.

Figuur 7.7 Ontwikkeling van het eigen vermogen van sportbonden tussen 1 januari 2021 en 1 januari 2022, uitgesplitst naar binnen- en buitensport (in gewogen procenten)

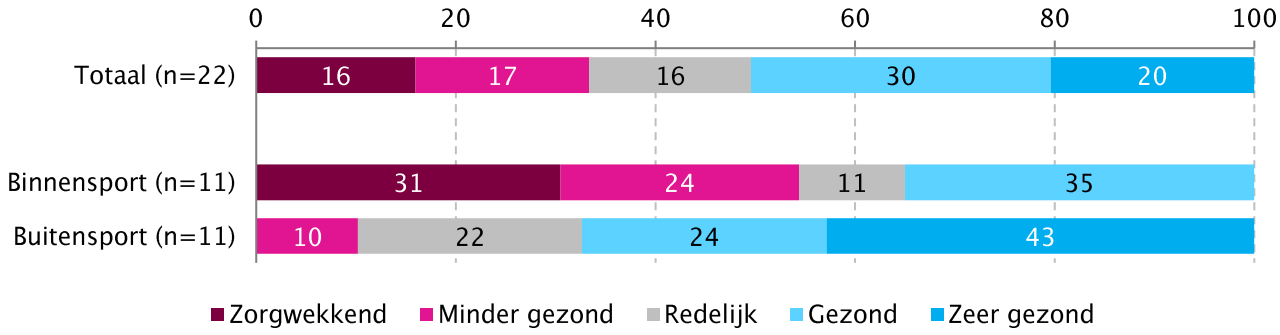
Bron: Mulier Instituut, vragenlijst financiële gevolgen van de coronacrisis voor sportbonden, zomer 2022, en jaarstukken sportbonden, 2021.

Situatie in zomer van 2022

Het oordeel van sportbonden over de eigen financiële situatie is tussen september 2021[17] en de zomer van 2022 nauwelijks verbeterd (figuur 7.8) Enerzijds is het een positief signaal dat het grootste deel van de sportbonden nog steeds overwegend positief is over de eigen financiële situatie. Maar dat de groep die overwegend negatief oordeelt over de financiële situatie niet afneemt, is minder positief. Dit kan erop duiden dat de sportbonden die het moeilijk hadden in 2021 er nog niet op vooruit zijn gegaan en dat de problemen zich mogelijk opstapelen.

Binnensportbonden beoordelen de financiële situatie in de zomer van 2022 het vaakst als 'zorgwekkend' of 'minder gezond' (54%). De meerderheid van de buitensportbonden beschrijft de financiële situatie juist als (zeer) gezond (67%).

Figuur 7.8 Beschrijving huidige financiële situatie volgens sportbonden, peilmoment september 2021 en zomer 2022, uitgesplitst naar binnen- en buitensport (in gewogen procenten)

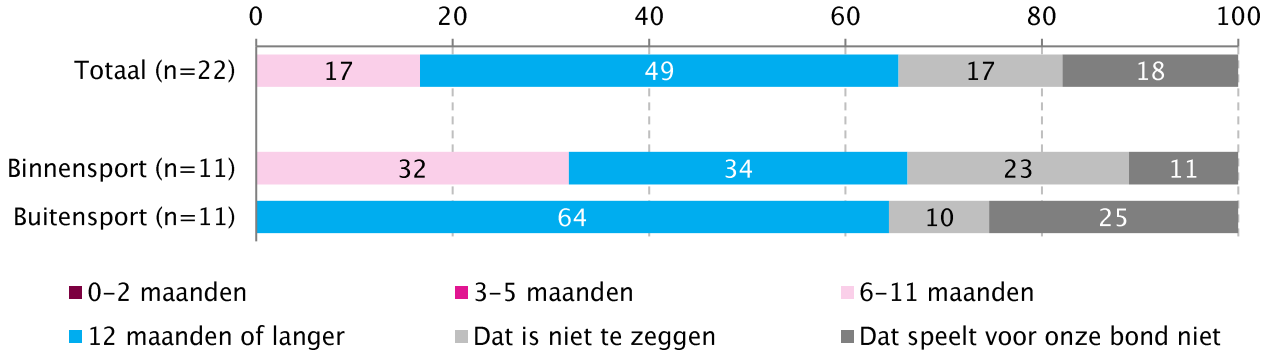

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst financiële gevolgen van de coronacrisis voor sportbonden, zomer 2022.

[17] Waarover we in de vierde Monitor Sport en corona rapporteerden.

Het grootste deel van de sportbonden (49%; figuur 7.9) verwacht in de zomer van 2022 de continuïteit voor twaalf maanden of langer te kunnen handhaven. Het aandeel sportbonden dat verwacht de continuïteit zes tot elf maanden te kunnen handhaven, is echter toegenomen tussen september 2021 (4%; niet in figuur) en de zomer van 2022 (17%; figuur 7.9). Daarmee is een deel van sportbonden een stuk minder positief geworden over de continuïteit. Het gaat hierbij om binnensportbonden.

Figuur 7.9 Termijn waarop sportbonden verwachten hun continuïteit te kunnen waarborgen, peilmoment september 2021 en zomer 2022, uitgesplitst naar binnen- en buitensport (in gewogen procenten)

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst financiële gevolgen van de coronacrisis voor sportbonden, zomer 2022.

Blik vooruit

Iets meer dan één op de tien sportbonden maakt zich geen zorgen over de ontwikkeling van het ledental van aangesloten verenigingen (zie figuur 7.10). Nagenoeg 70 procent ziet de ontwikkeling van het ledental van aangesloten verenigingen wel als een (zeer) groot punt van zorg. Binnensportbonden maken zich daar aanzienlijk meer zorgen over dan buitensportbonden. De zorgen van binnensportbonden zijn niet los te zien van het feit dat verenigingen in takken van binnensport heviger geraakt werden door de beperkingen van coronamaatregelen dan buitensportbonden (zie ook hoofdstuk 2).

Sportbonden maken zich zorgen over afnemende ledenaantallen. Zij geven aan dat hun ledenaantallen de afgelopen twee jaar relatief sterk afnamen. De meest genoemde verklaringen hiervoor zijn een toegenomen behoefte in de samenleving om 'ongebonden' buiten verenigingsverband te sporten. Daarmee hangt samen dat verenigingen volgens bonden moeite hebben om op de behoefte aan ongebonden sporten in te spelen door bijvoorbeeld lidmaatschapsvormen te diversifiëren.

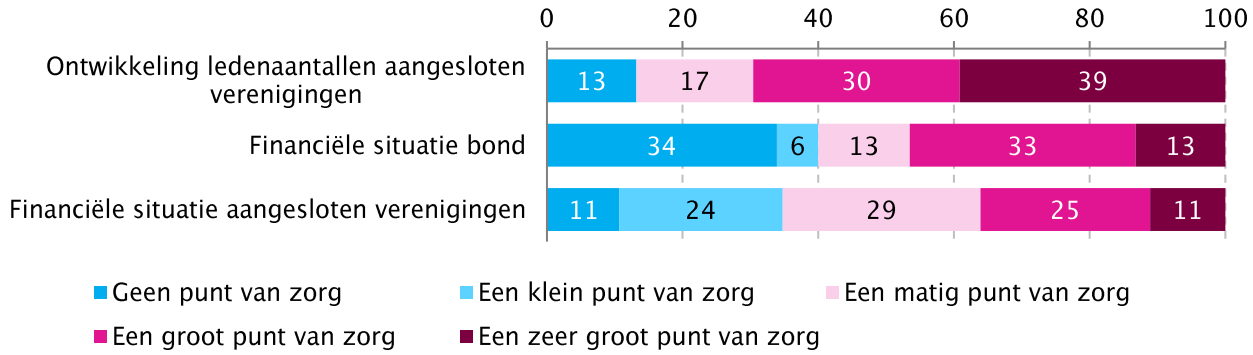
Een ander (zeer) groot punt dat bij sportbonden leeft, is de huidige financiële situatie. Bijna de helft van de sportbonden maakt zich hier zorgen over. Dat geldt vooral voor binnensportbonden. Zij stippen daarvoor twee redenen aan: ze hebben geen of beperkte buffers om tegenvallende financiële resultaten op te vangen of vernieuwingen door te voeren, en ze zagen hun inkomsten afnemen door ledendaling.

De financiële situatie van aangesloten verenigingen baart sportbonden minder zorgen dan hun eigen financiële situatie. Toch zit ruim een derde van de sportbonden over dit probleem in. Wederom gaat het met name om binnensportbonden. De bron van zorgen zijn afnemende ledenaantallen en stijgende energieprijzen. Ruim zes op de tien sportbonden maken zich op dit moment niet of in beperkte mate zorgen om de financiële situatie van verenigingen.

De meeste bonden zitten daarnaast in over het behouden en werven van kaderleden en andere vrijwilligers binnen verenigingen (figuur 7.10). Daarmee hangt samen dat sommige sportbonden zich afvragen in welke mate sportverenigingen relevant blijven in een samenleving waarin zij veronderstellen

dat ‘ongebonden’ sporten buiten verenigingen in populariteit toeneemt. Die toenemende populariteit is volgens hen niet los te zien van de coronacrisis. Tijdens de coronacrisis zochten mensen door beperkende maatregelen vaker hun heil in het beoefenen van sport op een tijd, op een locatie en in een samenstelling die zij zelf vrij bepaalden (zie ook hoofdstuk 2).

Figuur 7.10 Ervaren zorgen bij sportbonden (in gewogen procenten, n=22)

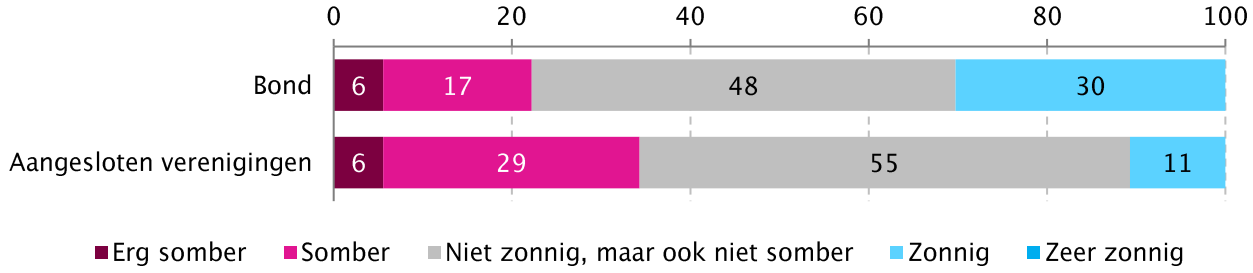

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst financiële gevolgen van de coronacrisis voor sportbonden, september 2021 en zomer 2022.

Een minderheid van de sportbonden ziet hun eigen toekomstbeeld als (erg) somber (figuur 7.11). Het gaat alleen om binnensportbonden. Ongeveer de helft van de sportbonden ziet hun toekomst als zonnig noch somber. Een derde is optimistisch gestemd over de eigen toekomst. Dit zijn vrijwel alleen buitensportbonden. Geen van de sportbonden ziet de toekomst op dit moment zeer zonnig in.

Sportbonden zijn minder optimistisch gestemd over het toekomstbeeld van de bij hen aangesloten verenigingen dan over hun eigen toekomstbeeld. Ruim drie op de tien sportbonden zien de situatie van verenigingen erg somber in (figuur 7.11). Het gaat enkel om binnensportbonden. Slechts één op de tien sportbonden denkt dat de aangesloten verenigingen een zonnige toekomst tegemoet gaan. Dit zijn allemaal buitensportbonden. We stipten in de voorgaande tekst verschillende redenen van de kopzorgen van sportbonden over sportverenigingen aan. Het gaat dan om de financiële situatie van clubs door de inflatie (van energieprijzen), een teruglopend ledenaantal en een teruglopende bereidheid van leden om kaderfuncties te vervullen.

Figuur 7.11 Toekomstbeeld van sportbonden over de bond zelf en over de aangesloten verenigingen (in gewogen percentages, n=22)

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst financiële gevolgen van de coronacrisis voor sportbonden, september 2021 en zomer 2022.

Het gros van de sportbonden geeft aan dat de uitdagingen die zij ervaren zijn veranderd door de coronacrisis. Zij stellen dat de belangrijkste nieuwe uitdaging is om het teruglopende ledenaantal een halt toe te roepen of om te buigen. Het is volgens de bonden geen eenvoudige uitdaging, gezien de

popularisering van individueel en ongeorganiseerd sporten. Wel is het een uitdaging waarvan bonden stellen dat die een beroep doet op hun innovatief vermogen. Daarbij gaat het om het aanbieden van vormen van sport die aansluiten bij de behoeften van mensen om te sporten op tijden, op locaties en in samenstellingen die niet vastomlijnd zijn.

De balans na ruim twee jaar coronacrisis

De belangrijkste gevolgen die sportbonden ervaren van de coronacrisis bevatten verschillende gemene delers. Een meerderheid van de sportbonden ziet ledenverlies als het belangrijkste gevolg.

Negatieve gevolgen ledenverlies

Ledenverlies ging volgens bonden geregeld gepaard met een afname van het aantal vrijwilligers dat zich voor het besturen en organiseren van verenigingssport inspant. Wanneer ledenverlies zich in de toekomst voortzet, kan het voor sportverenigingen in theorie nog lastiger worden om vrijwilligers te werven dan nu al het geval is. Een belangrijke kanttekening is dat niet alle sportbonden worden geteisterd door ledenverlies. De KNLTB zag zijn ledenaantal bijvoorbeeld toenemen tijdens de coronacrisis.[18]

Een direct gevolg van het ledenverlies dat veel sportbonden ondervonden, is een (structurele) afname van inkomsten. Sportbonden teerden in op hun eigen vermogen en sluiten niet uit dat het genereren van minder inkomsten gevolgen heeft voor de arbeidsorganisatie. Enkele sportbonden geven aan dat de verslechtering van de financiële positie minimaal is. Een van de redenen daarvoor is dat bonden geen kosten maakten voor competities en evenementen. Deze vonden per slot van rekening geen doorgang door coronamaatregelen.

Positief gevolg: noodzaak tot veranderen

Sportbonden ondervonden niet enkel negatieve gevolgen van de coronacrisis. Bonden gaven aan dat de crisis hen noodzaakte om te veranderen. Een voorbeeld daarvan is dat werknemers van sportbonden flexibeler zijn gaan werken en vaker op afstand digitaal communiceerden via (video)belverbindingen. Een ander voorbeeld is dat sportbonden aangaven dat zij door ledenverlies en door beperkingen die golden voor het beoefenen van sport, nieuwe manieren bedachten om sport te beoefenen.

7.4 Provinciale sportorganisaties

Provinciale sportorganisaties ondersteunen gemeenten en sport- en beweegaanbieders bij het uitvoeren van sport- en beweegbeleid. Het Mulier Instituut en Sportkracht 12 (het overleg van de twaalf provinciale sportorganisaties) hebben vragenlijstonderzoek gedaan om in kaart te brengen welke gevolgen provinciale sportorganisaties ondervonden van de coronacrisis. De respons was volledig: alle twaalf provinciale sportorganisaties vulden de vragenlijst in.

Situatie in 2021

Bij provinciale sportorganisaties waren 557 mensen werkzaam in januari 2021 (tabel 7.2). Een jaar later bedroeg dat aantal 580 mensen. Het aantal personen dat op 1 januari 2021 bij de provinciale sportorganisaties werkzaam was, varieerde van 1 tot 125. Voor januari 2022 varieerde dit van 1 tot 132. Bij vier provinciale sportorganisaties nam het aantal medewerkers af. Bij drie bleef dit nagenoeg gelijk en bij de overige vijf nam dit toe.

[18] NOC*NSF (2022). *Zo sport Nederland. Belangrijkste trends en ontwikkelingen in sportdeelname 2021*.

Tabel 7.2 Aantal medewerkers werkzaam bij de provinciale sportorganisaties op 1 januari 2021 en 1 januari 2022 (in aantal personen en fte)

	januari 2021	januari 2022
Totaal aantal personen (n=12)	557	580
Gemiddeld aantal personen (n=12)	46	48
Gemiddeld aantal fte (n=6)	42	51

Bron: Mulier Instituut i.s.m. Sportkracht12, vragenlijst (financiële) gevolgen coronacrisis 2021, zomer 2022.

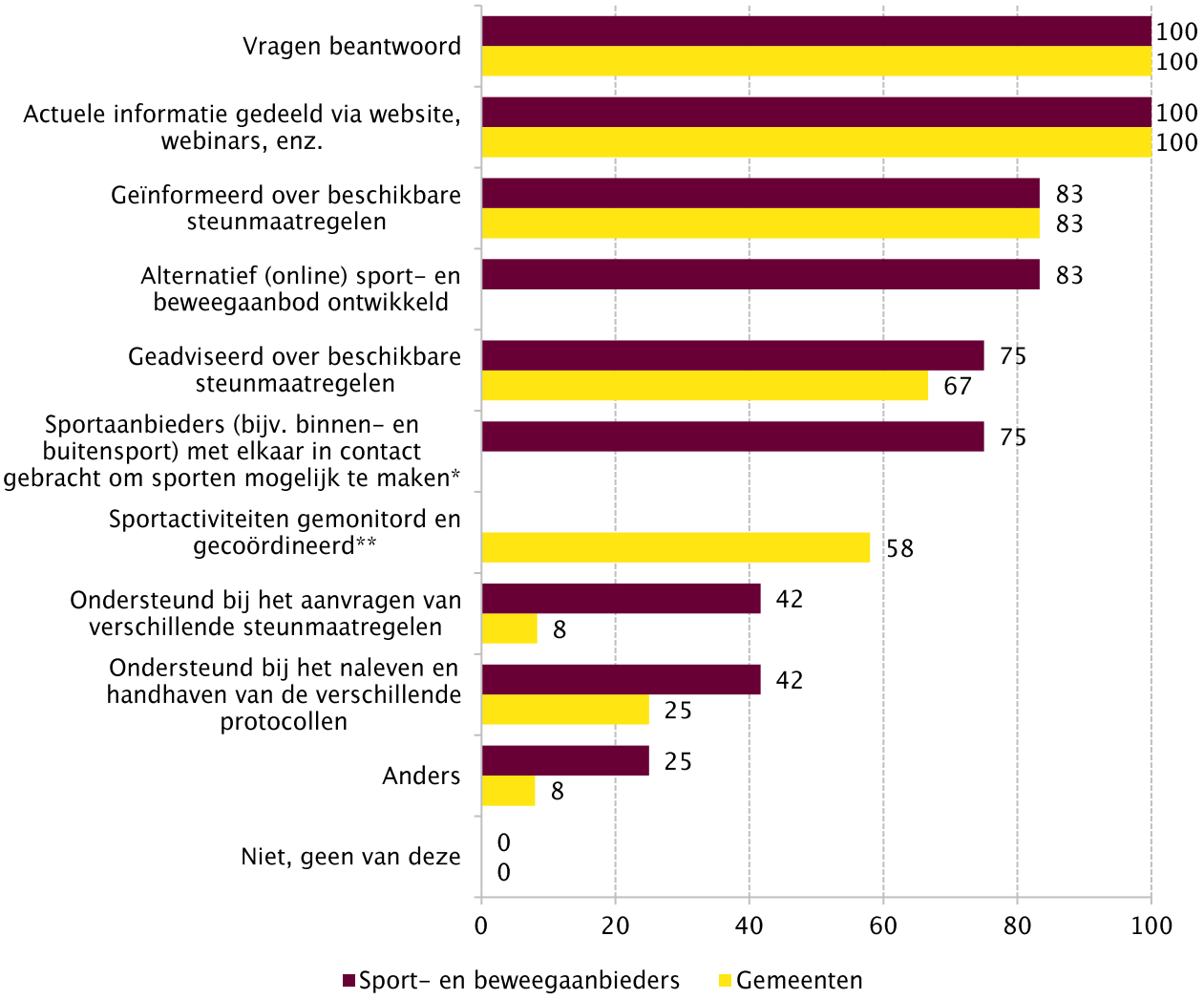
Werknemers van provinciale sportorganisaties ondersteunden sport- en beweegaanbieders en gemeenten in 2021 op verschillende fronten. Alle provinciale sportorganisaties ondersteunden gemeenten en sport- en beweegaanbieders bij het delen van relevante actuele informatie over de impact van (maatregelen tegen de verspreiding van) het coronavirus op sport en bewegen (figuur 7.12). Ruim 80 procent van de provinciale sportorganisaties gaf aan dat die informatie onder meer betrekking had op de beschikbaarheid van steunmaatregelen die overheden troffen. Ongeveer 70 procent van de provinciale sportorganisaties legde zich toe op het verstrekken van adviezen aan gemeenten en sport- en beweegaanbieders over hoe gebruik te maken van beschikbare steunmaatregelen.

Provinciale sportorganisaties verstrekten ondersteuning langs twee specifieke lijnen. 83 procent van de sport- en beweegaanbieders werd geholpen bij het ontwikkelen van alternatief (online) sport- en beweegaanbod. Het ging dan om alternatieven voor het beoefenen van sport in een situatie waarbij coronamaatregelen, zoals het houden van anderhalve meter afstand, niet konden worden gevolgd. Drie kwart van de provinciale sportorganisaties bracht sport- en beweegaanbieders met elkaar in contact om sporten mogelijk te maken.

Provinciale sportorganisaties waren in mindere mate actief op het gebied van het ondersteunen van gemeenten en sport- en beweegaanbieders bij het aanvragen van steunmaatregelen en het handhaven van protocollen die golden om te sporten binnen geldende coronamaatregelen.

Twee provinciale sportorganisaties troffen zelf steunmaatregelen om sport- en beweegaanbieders financieel tegemoet te komen.

Figuur 7.12 Geboden ondersteuning door provinciale sportorganisaties aan sport- en beweegaanbieders en gemeenten in 2021 (in procenten, n=12)

Bron: Mulier Instituut i.s.m. Sportkracht12, vragenlijst (financiële) gevolgen coronacrisis 2021, zomer 2022.
* Alleen uitgevraagd als vorm van ondersteuning voor sport- en beweegaanbieders.
* Alleen uitgevraagd als vorm van ondersteuning voor gemeenten.

Provinciale sportorganisaties begrootten voor 2021 hun inkomsten lager dan de inkomsten die zij realiseerden (tabel 7.3). De gerealiseerde inkomsten varieerden van 120.000 tot 8,2 miljoen euro. Ook uitgaven werden lager begroot dan gerealiseerd. Deze varieerden van 120.000 tot 7,8 miljoen euro. Het saldo werd gemiddeld begroot op ruim 70.000 euro, maar de daadwerkelijke realisatie viel een stuk hoger uit met gemiddeld ruim 161.000 euro. Het gerealiseerde saldo varieert van 0 tot 700.000 euro.

Tabel 7.3 Begrote en gerealiseerde inkomsten en uitgaven provinciale sportorganisaties voor 2021 (totaal en gemiddeld, afgerond op hele euro's, n=9)

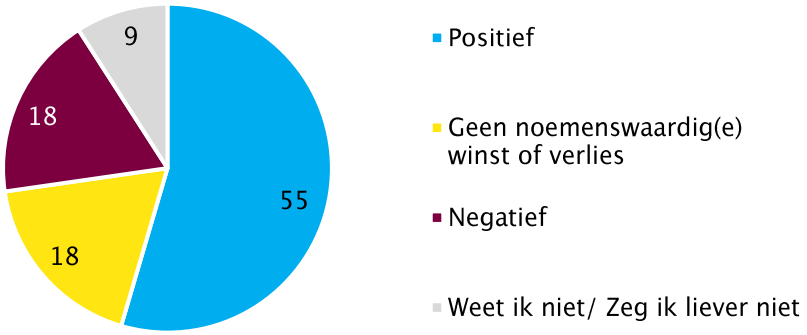
	Begroot	Gerealiseerd
Inkomsten		
Totaal	28.992.039	30.317.122
Gemiddeld	3.221.338	3.368.569
Uitgaven		
Totaal	28.355.539	28.867.088
Gemiddeld	3.150.615	3.207.454
Saldo (inkomsten – uitgaven)		
Totaal	636.500	1.450.034
Gemiddeld	70.222	161.115

Bron: Mulier Instituut i.s.m. Sportkracht12, vragenlijst (financiële) gevolgen coronacrisis 2021, zomer 2022.

Iets minder dan drie kwart van de provinciale organisaties maakte in 2021 geen gebruik van financiële steunmaatregelen die de Rijksoverheid instelde tijdens de coronacrisis (niet in figuur). Drie van de twaalf provinciale sportorganisaties deden een beroep op de NOW-regeling om tegemoet te worden gekomen in loonkosten. Eén van die drie vroeg daarnaast uitstel van belastingbetaling aan.

Meer dan de helft van de provinciale sportorganisaties heeft een positief netto-bedrijfsresultaat behaald in 2021 (figuur 7.13). Het gaat hierbij om het bedrijfsresultaat na aftrek van belastingen. De bedrijfsvoering bij ongeveer 20 procent van de provinciale sportorganisaties resulteerde niet in noemenswaardig(e) winst of verlies. Eveneens 20 procent behaalde een negatief bedrijfsresultaat.

Figuur 7.13 Netto-bedrijfsresultaat (na belasting) van de provinciale sportorganisaties over 2021 (in procenten, n=12)

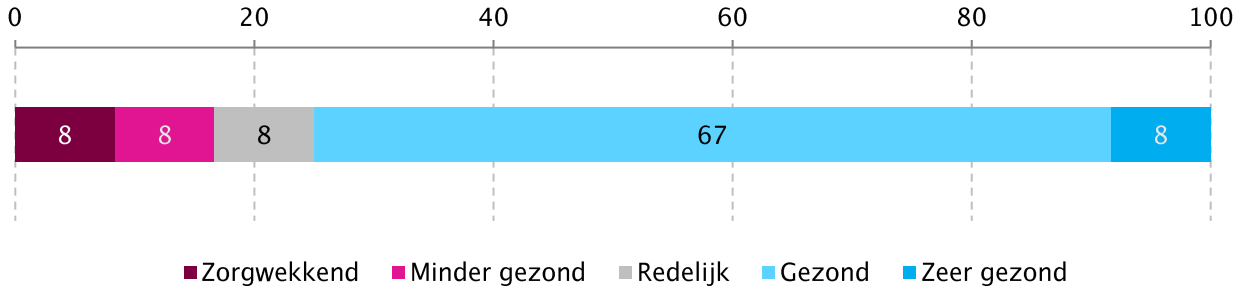

Bron: Mulier Instituut i.s.m. Sportkracht12, vragenlijst (financiële) gevolgen coronacrisis 2021, zomer 2022.

Situatie in de zomer van 2022

Drie kwart van de provinciale sportorganisaties gaf aan dat de financiële situatie in de zomer van 2022 (zeer) gezond is. 16 procent van de provinciale organisaties bestempelt de huidige financiële situatie als zorgwekkend of minder gezond.

Figuur 7.14 Eigen beschrijving huidige financiële situatie provinciale sportorganisaties, peilmoment zomer 2022 (in procenten, n=12)

Bron: Mulier Instituut i.s.m. Sportkracht12, vragenlijst (financiële) gevolgen coronacrisis 2021, zomer 2022.

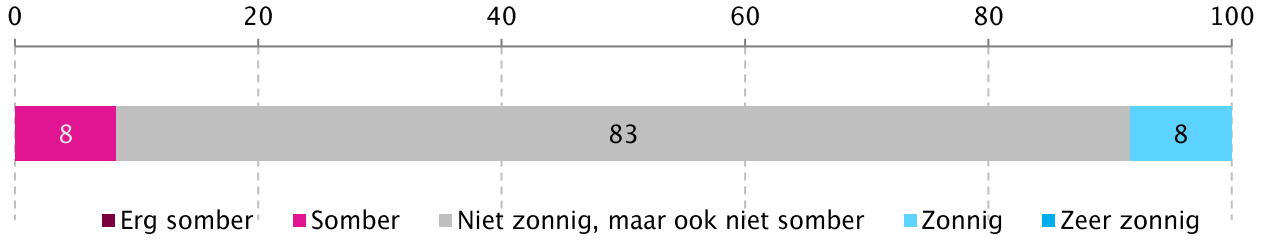
Ongeveer zeventig procent van de provinciale sportorganisaties ervaart momenteel weinig specifieke problemen. Ogenschijnlijk is dat onder meer het gevolg van dat zij hun financiële situatie overwegend als (zeer) gezond zien. Zowat dertig procent van de provinciale sportorganisaties ervaart wel specifieke problemen. Deze problemen zijn vooral financieel van aard. Kosten kunnen bijvoorbeeld niet gedekt worden of lopen op. Daarnaast geven sommige provinciale sportorganisaties aan dat de huidige arbeidsmarktomstandigheden ongunstig zijn. Daarbij is het een opgave om gekwalificeerde en betaalbare medewerkers te vinden.

Blik vooruit

We beschreven dat provinciale sportorganisaties vooral een steunfunctie hebben in de richting van sport- en beweegaanbieders en gemeenten. Het is tegen die achtergrond relevant om kennis te nemen van het toekomstbeeld dat zij hebben van deze organisaties. Het overgrote deel van de provinciale sportorganisaties is zonnig noch somber gestemd over de toekomst van sport- en beweegaanbieders (83%). Een minderheid van de provinciale sportorganisaties ziet die toekomst zonnig of somber in (beide 8%).

Provinciale sportorganisaties zijn positief gestemd over de toekomst van sport- en beweegaanbieders, omdat de coronacrisis de maatschappelijke waarde van sport en bewegen onderstreepte. Daar staat tegenover dat zij zich zorgen maken over die toekomst vanwege de energiecrisis, de financiële situatie bij aanbieders en de daarmee samenhangende afname van het aantal leden van sportorganisaties. Provinciale sportorganisaties strepen deze positieve en zorgelijke ontwikkelingen tegen elkaar weg. Dit verklaart waarom het overgrote deel van hen de toekomst zonnig noch somber ziet (figuur 7.15).

Figuur 7.15 Toekomstbeeld van provinciale sportorganisaties over de sport- en beweegaanbieders die zij ondersteunen (in percentages, n=12)

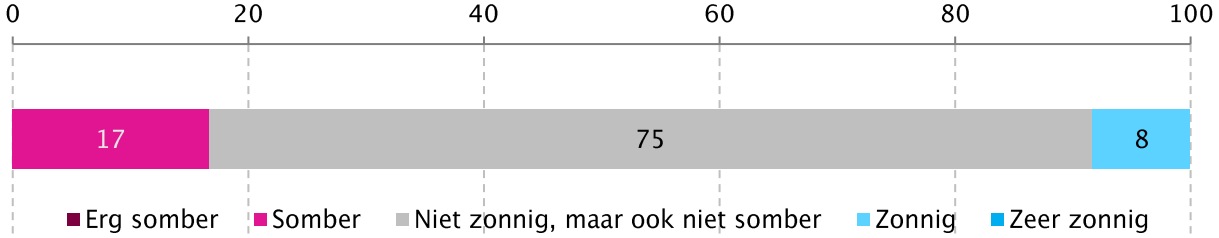
Bron: Mulier Instituut i.s.m. Sportkracht12, vragenlijst (financiële) gevolgen coronacrisis 2021, zomer 2022.

Gedurende de coronacrisis ontstonden zorgen over de prioriteit van sport binnen (de uitvoering van) gemeentelijk beleid. Daarnaast staken zorgen over mogelijke bezuinigingen op sport de kop op. We vroegen provinciale sportorganisaties hoe zij tegen de achtergrond van deze zorgen keken naar de

toekomst van gemeentelijk sportbeleid. Drie kwart van hen ziet deze niet zonnig, maar ook niet somber in (figuur 7.16). Iets minder dan 20 procent ziet de toekomst van dat sportbeleid somber in.

Provinciale sportorganisaties zien de toekomst van gemeentelijk sportbeleid vooral zonnig in omdat de coronacrisis volgens hen heeft onderschreven dat sport en bewegen belangrijk is in het kader van een gezonde leefstijl. Daar staan zorgen over gemeentelijke bezuinigingen op sportbeleid tegenover. Die bezuinigingen zijn volgens provinciale sportorganisaties niet los te zien van de energiecrisis en inflatie die in de Nederlandse samenleving op andere terreinen gaande is. Sport is een terrein waarop bezuinigingen volgens provinciale sportorganisaties aannemelijk zijn, omdat het voeren van sportbeleid geen wettelijke taak is voor gemeenten.

Figuur 7.16 Toekomstbeeld van provinciale sportorganisaties over het sportbeleid in de gemeenten die zij ondersteunen (in percentages, n=12)

Bron: Mulier Instituut i.s.m. Sportkracht12, vragenlijst (financiële) gevolgen coronacrisis 2021, zomer 2022.

De balans na ruim twee jaar coronacrisis

Bijna de helft van de provinciale sportorganisaties stelt dat de coronacrisis het (maatschappelijke) belang van sport en bewegen heeft onderstreept. Sport en bewegen wordt als een middel gezien om de fysieke en mentale gezondheid van mensen te bevorderen.

Meerdere provinciale sportorganisaties vinden daarnaast dat de overheid adequaat heeft gereageerd met het treffen van (financiële) steunmaatregelen. Door die maatregelen konden sport- en beweegaanbieders en gemeenten hun activiteiten voorzetten. Een kanttekening die daarbij wordt geplaatst is dat steunmaatregelen van tijdelijke aard zijn (geweest). Provinciale sportorganisaties vragen zich af of sport- en beweegaanbieders en gemeenten afdoende financiële middelen hebben om de aandacht die aan sport en bewegen werd besteed, op peil te houden. Hun zorgen daarover hangen samen met de inflatie en het mogelijk opnieuw oplaaien van een coronagolf.

De coronacrisis heeft invloed gehad op de arbeidsorganisatie van provinciale sportorganisaties. Net als bij sportbonden gingen medewerkers meer thuiswerken. Door digitale communicatiemogelijkheden kon dat effectief gebeuren. Daar staat tegenover dat medewerkers elkaar minder in levenden lijve troffen. Door een afname van het sociale contact ervoeren sommige medewerkers problemen met hun mentale gezondheid.

7.5 Gemeenten

Financiële gevolgen voor lokaal sportbeleid

In 2020 lijken geen grootschalige bezuinigingen op gemeentelijke sportuitgaven te hebben plaatsgevonden. In lijn met eerdere jaren stegen de (netto-)uitgaven aan sport van gemeenten in 2020.[19] De gemeentelijke inkomsten vanuit de sport namen wel af. Met name de huurinkomsten en de entreegelden bij gemeentelijke sportaccommodaties liepen sterk terug.

Uit resultaten van een vragenlijst die is uitgezet via het gemeentepanel van Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) in de periode december 2021 tot en met januari 2022, komt naar voren dat we vermoedelijk een soortgelijk beeld over kalenderjaar 2021 zullen zien. Geen enkele gemeente geeft namelijk aan dat op totaalniveau een bezuiniging op sportuitgaven plaatsvond in 2021.[20] Ook in 2022 verwacht, ten tijde van de VSG-peiling, slechts een enkele gemeente te bezuinigen.

Als gemeenten in 2020 en 2021 wel bezuinigden, was dat voornamelijk op het beleidsthema evenementen.[21] Meer geld gaven gemeenten in 2020 en 2021 het vaakst uit aan trajecten voor sportstimulering en investeringen in sportaccommodaties, zoals verduurzaming, onderhoud, renovatie en aanleg van sportaccommodaties of sport- en beweegplekken in de openbare ruimte. In 2022 verwachtten gemeenten met name extra uitgaven aan diezelfde twee onderwerpen en aan ondersteuning voor sportverenigingen.

Ondanks de overwegend positieve signalen over de gemeentelijke sportuitgaven is de toekomst nog onzeker. Uitgestelde beleidstrajecten en extra uitgaven kunnen mogelijk doorwerken in de komende jaren, wat toekomstige bezuinigingen niet ondenkbaar maakt.

Financiële steunmaatregelen vanuit het Rijk

Kwijtschelden huur sportverenigingen

Gemeenten konden sportaanbieders gedurende de coronacrisis op diverse manieren financieel ondersteunen. Een daarvan was het kwijtschelden van de huur voor sportverenigingen. Om verhuurders, waaronder gemeenten, hiervoor te compenseren riep het ministerie van VWS de regeling Tegemoetkoming verhuurders sportaccommodaties (TVS) in het leven. Verhuurders die de huur van een sportaccommodatie kwijtscholden omdat deze accommodatie vanwege de coronamaatregelen niet door amateursportorganisaties gebruikt kon worden, konden ter compensatie van deze misgelopen huurinkomsten een aanvraag indienen voor een TVS-subsidie. Een verhuurder kwam alleen in aanmerking voor een tegemoetkoming als de huur daadwerkelijk was kwijtgescholden in de periode waarvoor de tegemoetkoming werd aangevraagd. In hoofdstuk 8 wordt de TVS-regeling verder beschreven.

[19] Van Eldert, P., & Beekman, T. (2021). *Monitor sportuitgaven gemeenten 2020. Gemeentelijke uitgaven aan sport in 2020 en verdieping op specifieke vraagstukken.* Mulier Instituut.

[20] Ruikes, D., Van Eldert, P., & Hoekman, R. (2022). *Financiële gevolgen van de coronacrisis voor het lokale sportbeleid: de (verwachte) ontwikkeling van de sportuitgaven in 2020, 2021 en 2022 volgens de lokale sportambtenaar.* Mulier Instituut.

[21] Ruikes, D., Van Eldert, P., & Hoekman, R. (2022). *Financiële gevolgen van de coronacrisis voor het lokale sportbeleid: de (verwachte) ontwikkeling van de sportuitgaven in 2020, 2021 en 2022 volgens de lokale sportambtenaar.* Mulier Instituut.

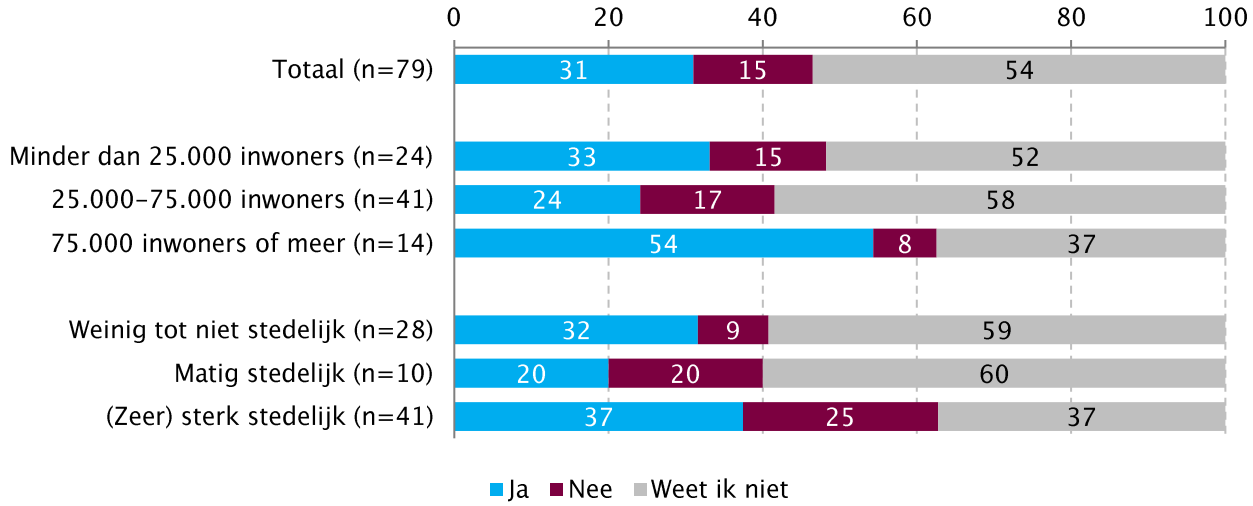
In hoofdstuk 8 laten we zien dat gemeenten voor in totaal bijna 93 miljoen euro gebruik hebben gemaakt van de TVS-regeling, verdeeld over de verschillende perioden waarin de regeling beschikbaar was. Dit houdt in dat gemeenten voor (minstens) hetzelfde bedrag aan huur van sportverenigingen hebben kwijtgescholden en daarmee een flinke bijdrage hebben geleverd aan het verlichten van de lasten voor sportverenigingen tijdens de coronacrisis.

Zonder de TVS-regeling was deze financiële ondersteuning vanuit gemeenten allerminst zeker. Uit een uitvraag in het gemeentepanel van VSG van november 2021 komt namelijk naar voren dat slechts drie op de tien gemeenten (31%) zeker weten dat ze zonder een regeling als de TVS huur hadden kwijtgescholden aan amateursportorganisaties (figuur 7.17). Dit zijn met name grote en sterk stedelijke gemeenten. Uit de toelichtingen van deze gemeenten komt bij een aantal gemeenten naar voren dat ze zelfs al bezig waren met het kwijtschelden van de huur voordat bekend werd dat de TVS-regeling gepubliceerd zou worden. Gemeenten die ook zonder de regeling de huur hadden kwijtgescholden hadden er de financiële ruimte voor, waren ervan overtuigd dat het de verenigingen veel had geholpen of vonden het anders niet eerlijk dat verenigingen geen gebruik konden maken van de accommodatie, maar er wel voor moesten betalen.

Daar staat tegenover dat een grote groep gemeenten niet zeker weet of ze zonder de TVS-regeling huur hadden kwijtgescholden (54%; figuur 7.17). Deze gemeenten geven hierbij met name als toelichting dat ze voordat de TVS-regeling werd gepubliceerd de discussie over huurkwijtschelding nog niet hadden gevoerd. Een deel geeft aan dat ze vermoedelijk wel gedeeltelijk huur hadden kunnen kwijtschelden.

De groep gemeenten die aangaf dat ze zonder de TVS-regeling naar verwachting geen huur kwijt hadden gescholden (15%; figuur 7.17) lijkt hier redelijk zeker over. Zij geven relatief vaak aan dat ze niet het budget hadden om de misgelopen huurinkomsten op te vangen.

Figuur 7.17 Zou de gemeente de huur aan amateursportorganisaties hebben kwijtgescholden zonder een regeling als de TVS? (in procenten van gemeenten)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), VSG–panel, december 2021–januari 2022.

Ongeveer 40 procent van de gemeenten (niet in figuur) die gebruik hebben gemaakt van de TVS-regeling, ervoeren beperkingen aan de TVS-regeling door de criteria en richtlijnen die eraan waren verbonden. Uit de toelichtingen van deze gemeenten komt naar voren dat dit met name te maken heeft met de groep huurders die de TVS-regeling kon aanvragen. Verhuurders van sportaccommodaties kregen namelijk alleen een tegemoetkoming voor de huur die werd kwijtgescholden aan amateursportorganisaties (zonder winstoogmerk). Huurders zoals ondernemende sportaanbieders (bijv. sportscholen), topsportorganisaties

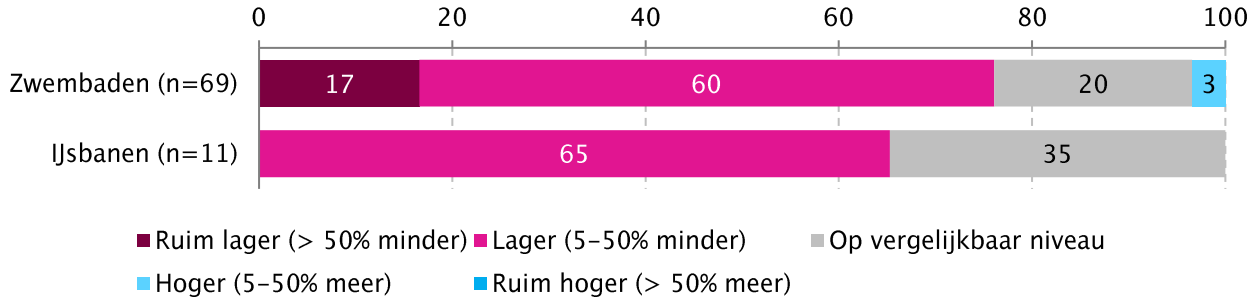
en informele sportclubs zonder officiële organisatievorm vielen hierbuiten, wat een aantal gemeenten als een beperking van de regeling ervaarde. Sommige gemeenten hebben deze huurders toch (een deel van) de huur kwijtgescholden, maar hebben hier geen TVS-steun voor ontvangen.

Exploitatie ijsbanen en zwembaden

Om de financiële gevolgen van de coronamaatregelen voor exploitanten van zwembaden en ijsbanen, waaronder gemeenten, te verzachten, had de Rijksoverheid de Specifieke Uitkering IJsbanen en Zwembaden (SPUK IJZ) ingesteld. In hoofdstuk 8 wordt de SPUK IJZ-regeling verder beschreven en wordt aangegeven in hoeverre deze is gebruikt door gemeenten. Daaruit komt onder andere naar voren dat een groot deel van de gemeenten een aanvraag heeft gedaan voor de SPUK IJZ.

Na twee eerdere periodes van de SPUK IJZ-regeling (heel 2020 en eerste helft van 2021) werd de regeling voor de periode van 1 november 2021 tot en met 31 januari 2022 opnieuw opengesteld. Exploitanten van zwembaden en ijsbanen konden deze nieuwe aanvraagperiode goed gebruiken. Eind 2021 werden ze namelijk wederom geconfronteerd met beperkende coronamaatregelen die uitmondden in een lockdown. Daarnaast waren de bezoekersaantallen van zwembaden en ijsbanen nog niet terug op het niveau van voor de coronacrisis. Uit een uitvraag in het gemeentepanel van de VSG van november 2021 kwam naar voren dat volgens ruim drie kwart van de gemeenten (77%; figuur 7.18) de bezoekersaantallen van zwembaden in oktober 2021 (ruim) lager lagen dan in januari 2020. Over ijsbanen gaf zo'n 65 procent van de gemeenten dit aan.

Figuur 7.18 Aantal bezoekers van zwembaden en ijsbanen in oktober 2021 vergeleken met januari 2020 (in procenten van gemeenten)

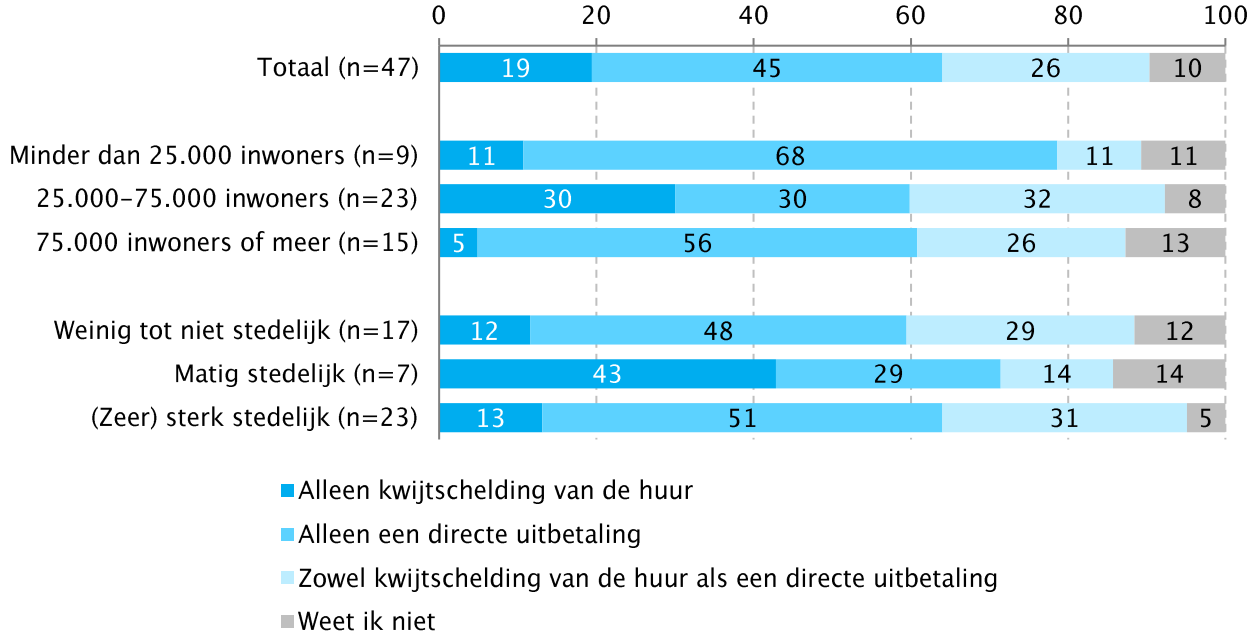
Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), VSG-panel, december 2021–januari 2022.

De SPUK IJZ-regeling was alleen aan te vragen door gemeenten, maar zij konden dit wel voor de vooraf geselecteerde exploitanten van zwembaden en ijsbanen in de gemeente doen. Ongeveer twee derde van de gemeenten heeft dit gedaan (66%; niet in figuur). Dit waren met name grote en sterk stedelijke gemeenten.

Gemeenten waren vervolgens zelf verantwoordelijk voor hoe ze de SPUK IJZ-steun doorzetten naar de exploitanten. Ze konden bijvoorbeeld de huur van de exploitanten kwijtschelden en de SPUK IJZ-steun ter compensatie van de misgelopen huurinkomsten zelf houden. Deze optie is alleen mogelijk als de exploitant het zwembad of de ijsbaan huurt van de gemeente, wat niet per se het geval hoeft te zijn. Een alternatief is dat de gemeente de verkregen SPUK IJZ-steun een-op-een doorzet naar de exploitant. Bij deze optie is het echter van belang rekening te houden met de mogelijke invloed van deze uitbetaling op andere steunmaatregelen die het zwembad of de ijsbaan heeft aangevraagd. Een extra uitbetaling vanuit de gemeente zorgt namelijk voor een toename van de inkomsten, waardoor mogelijk niet meer voldaan wordt aan de minimale omzetderving die als voorwaarde geldt voor regelingen als de NOW of de TVL. Mogelijk moet de verkregen steun vanuit de NOW of de TVL dan terugbetaald worden.

De meeste gemeenten hebben ervoor gekozen de SPUK IJZ-steun (deels) direct door te zetten naar de exploitanten. Ongeveer 45 procent deed dit voor het gehele steunbedrag; 26 procent deed dit voor een deel van het bedrag en compenseerde de rest via kwijtschelding van de huur (figuur 7.19). Ongeveer een vijfde van de gemeenten (19%) gebruikte de SPUK IJZ-steun alleen voor de compensatie van misgelopen huurinkomsten.

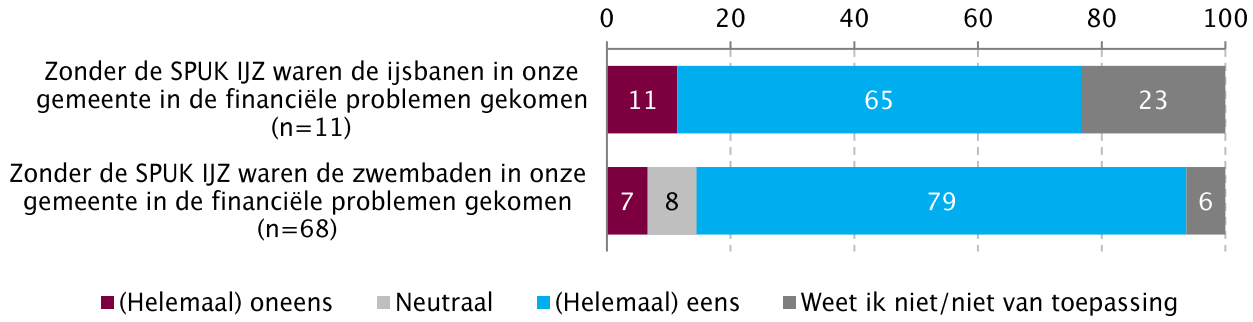
Figuur 7.19 Manier waarop gemeenten de SPUK IJZ hebben gebruikt om andere exploitanten in de gemeenten te ondersteunen (in procenten van gemeenten die de SPUK IJZ hebben aangevraagd voor een andere exploitant in de gemeente)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), VSG-panel, december 2021–januari 2022.

Zonder de SPUK IJZ was volgens de gemeenteambtenaren een groot deel van de ijsbanen en zwembaden in de financiële problemen gekomen. Voor ijsbanen gaf ongeveer twee derde van de gemeenten (65%; figuur 7.20) dit aan en voor zwembaden zelfs bijna vier op de vijf gemeenten (79%).

Figuur 7.20 Financiële problemen voor ijsbanen en zwembaden zonder de SPUK IJZ volgens gemeenten (in procenten van gemeenten)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), VSG-panel, december 2021–januari 2022.

Enkele gemeenten (16% van de gemeenten die een aanvraag van de SPUK IJZ deden; niet in figuur) ervaarden beperkingen aan de SPUK IJZ. Hierbij ging het met name om de wisselwerking tussen de SPUK IJZ en andere financiële steunmaatregelen die we eerder beschreven. Daarnaast gaven gemeenten aan dat

publiek toegankelijke zwembaden die geen structurele subsidierelatie met de gemeente hadden, buiten de boot vielen binnen de SPUK IJZ-regeling. Verder zorgde de tweede ronde van de SPUK IJZ volgens een enkele gemeente voor een scheef beeld, aangezien deze ronde enkel betrekking had op de eerste helft van 2021, een periode waarin het zwembad doorgaans de meeste inkomsten binnenhaalt, terwijl de kosten juist in de tweede helft worden gemaakt.

Jeugd en kwetsbare groepen

Omdat het coronavirus en de beperkende maatregelen van invloed zijn op het mentale en sociale welbevinden van burgers, en in het bijzonder kwetsbare groepen[22], is naast een economisch steunpakket een maatschappelijk steunpakket ontwikkeld. Met het 'Steunpakket sociaal en mentaal welzijn en leefstijl' werd in 2021 een extra incidenteel bedrag van 200 miljoen euro vrijgemaakt.

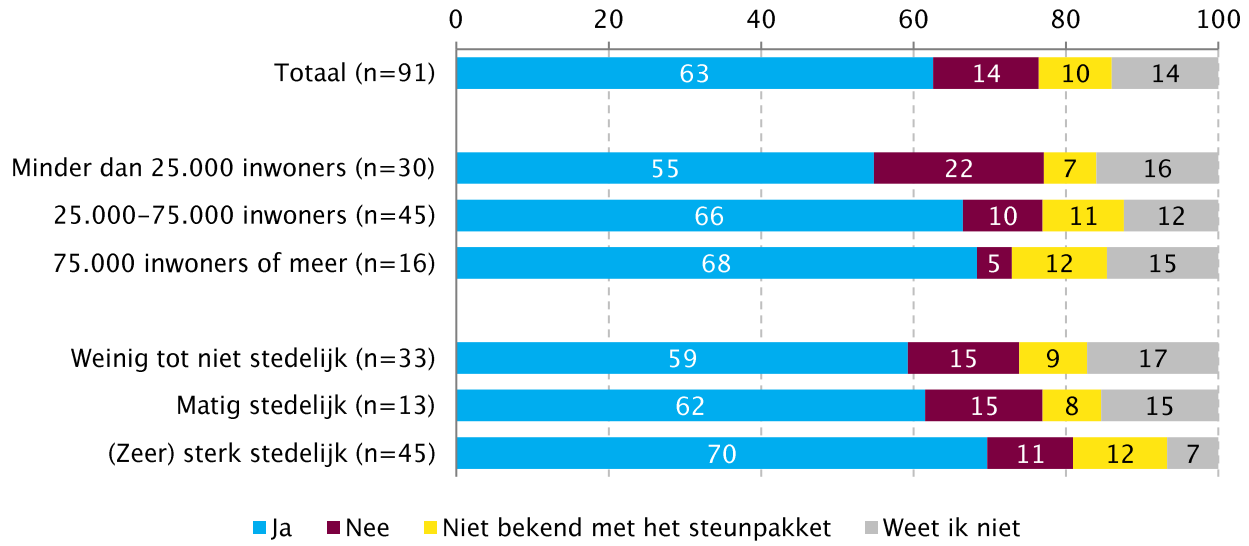
Het pakket bestond uit drie actielijnen: 1) Intensivering initiatieven welzijn voor de jeugd, 2) Intensivering initiatieven welzijn kwetsbare groepen en 3) Intensivering initiatieven gezonde leefstijl. Hierbinnen konden sport- en beweegactiviteiten worden ingezet met sporten en bewegen als doel, maar ook als middel om bijvoorbeeld de mentale en sociale gezondheid van jongeren te bevorderen.

Van het budget werd 15 miljoen euro ingezet voor een extra impuls bij de lokale sportakkoorden om sport en bewegen gericht te bevorderen, onder andere via een activiteitenbudget voor de buurtsportcoaches. Een gezonde en actieve leefstijl werd gestimuleerd met 23,5 miljoen euro, onder andere via extra ondersteuning voor de uitvoering van de lokale preventieakkoorden gericht op bewezen leefstijlinterventies.

Meer dan zes op de tien gemeenten gebruikten het steunpakket in 2021 (figuur 7.21). Dit ging vooral om gemeenten met relatief veel inwoners en in (zeer) sterk stedelijke gebieden. 14 procent van de gemeenten heeft in 2021 geen gebruik gemaakt van het steunpakket. Dat waren vooral kleine gemeenten met minder dan 25.000 inwoners. Eén op de tien gemeenten was niet bekend met het steunpakket. Er valt dus winst te behalen in het informeren van gemeenten dat zij het steunpakket kunnen benutten.

[22] Zoals kwetsbare jongeren, eenzame ouderen, volwassenen met psychische problematiek, mensen met een lichte verstandelijke beperking en mensen zonder dak boven hun hoofd.

Figuur 7.21 Gebruik van het steunpakket sociaal en mentaal welzijn en leefstijl voor sport en bewegen in 2021 door gemeenten (in procenten van gemeenten)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), VSG-panel, december 2021-januari 2022.

7.6 Financiers van onderzoek en innovatie

Organisaties die onderzoek- en innovatie stimuleren, hebben veel aandacht voor de coronacrisis. Zo heeft Sportinnovator projecten gericht op sport en corona gestimuleerd. De onderzoeken zijn deels fundamenteel wetenschappelijk van aard, maar deels ook praktijkgericht, om organisaties bij hun dagelijkse activiteiten en bedrijfsvoering met (onderbouwde) kennis te ondersteunen bij de omgang met (de maatregelen tegen het verspreiden van) het coronavirus. De projecten zijn met name gericht op luchtkwaliteit en afstand houden.

ZonMw is het zogeheten COVID-19 Programma gestart om diverse aspecten van corona te onderzoeken. Zo is onderzoek verricht naar het thema veerkracht van de samenleving tijdens en na de coronapandemie. Tot dit thema behoren projecten die gericht zijn op de achterstanden en kansenongelijkheid die coronamaatregelen creëren, technologische en sociale innovaties die zijn ontstaan in reactie op de coronacrisis, communicatie en media over corona, en de implicaties van de toegenomen sociale distantie tussen mensen als gevolg van de coronacrisis.[23]

Binnen de subsidieregeling ‘Wetenschap voor de Praktijk’ van het COVID-19 Programma is een aantal onderzoeksprojecten over sport en bewegen gestart. Deze gaan over:

- hoe het beweegaanbod zich aanpast aan de coronamaatregelen en welke gevolgen dat heeft voor kwetsbare personen;
- het stimuleren van sport en bewegen voor mensen met een ernstige psychische aandoening middels online sportaanbod;
- de invloed van grote (hardloop)evenementen op coronabesmettingen;

[23] ZonMw (2021). *Veerkracht van de samenleving.*

- de gevolgen van het openstellen van sportscholen en sportvelden voor het gedrag en de coronaklachten van mensen.[24]

Binnen het COVID-19 Programma van ZonMw zijn studies verricht naar hoe de negatieve gevolgen van de coronacrisis te beperken zijn.[25] Momenteel staat ook een aantal subsidieoproepen open, waaronder een 'open' ronde gericht op het genereren van nieuwe kennis over besmetting en verspreiding van het coronavirus. [26]

In deze paragraaf zijn de hoofdthema's en een aantal voorbeeldstudies uitgelicht van coronagerelateerd onderzoek dat in Nederland plaatsvindt. Een volledig overzicht van onderzoeks- en innovatieprojecten in relatie tot sport en bewegen is opgenomen in bijlage 1. Daarnaast worden de komende tijd meerdere artikelen over de SBIR projecten geüpload op de website van Sportinnovator.[27]

[24] ZonMw (2021). *Wetenschap voor de praktijk.*

[25] ZonMw (2021). *Creatieve oplossingen op het gebied van sport en bewegen.*

[26] ZonMw (2022). *Onderzoek naar besmetting en verspreiding van COVID-19: open ronde.*

[27] Zie voor een eerste artikel over het verbeteren van de luchtkwaliteit van binnenruimtes: https://www.sportinnovator.nl/nieuws/zo-verbeter-je-de-luchtkwaliteit-van-binnenruimtes/

Bijlage 1. Onderzoek en innovatie sport en COVID-19

Tabel B1.1 Overzicht sportprojecten binnen COVID-19 Programma ZonMw, stand van zaken op 1 oktober 2022

Subsidieronde	Project
Creatieve oplossingen voor sport en bewegen	Cooling solutions for (Covid-19) healthcare workers
	Online Life Goals-sessies voor kwetsbare mensen
	Introductie van de Special Olympics 'Scoor Je Pr! App' in VG-zorginstellingen
	Protective Full Face Snorkelling Mask
	Oefenkit thuisrevalidatie voor patiënten met een neurologische aandoening op leeftijd met een verminderde handfunctie
	Samen spelen met jong en oud - gezellig en gezond
Sportinnovaties en COVID-19	Metingen en CFD-simulaties van aerosolverspreiding en aerosolreductie in fitnesszaal (zie hier voor een wetenschappelijk artikel en hier voor een item over het onderzoek bij Een Vandaag)
	Verdiepingsonderzoek aerosolen en binnensport (zie hier voor een beschrijving en hier voor een filmpje met voorproefje op latere publicaties)
Veerkracht van de samenleving	Ongelijkheid in sport en bewegen onder COVID-19: De impact van sport voor een veerkrachtige samenleving (zie hier voor een beschrijving, resultaten en voortgangsverslag)
	Is onze omgeving toekomstbestendig voor voldoende lichaamsbeweging in een 1,5m-samenleving? (zie hier voor een beschrijving en voortgangsverslag)
Wetenschap voor de praktijk	Wijkgerichte follow-up van ontsluiting van sportvelden en scholen in Leiden, de COVID Radar in de praktijk (zie hier voor een beschrijving en eindverslag)
	Kwetsbare personen in beweging: aanpassing van het beweegaanbod aan het 'nieuwe normaal' (zie hier voor een beschrijving en eindverslag)
	Het COFIT-20 project: het stimuleren van lichamelijke activiteit middels online livestream-groepslessen voor mensen met een ernstige psychische aandoening tijdens COVID-19 (zie hier voor een beschrijving en eindverslag)
	Invloed van grote (hardloop)evenementen op de besmettingsgraad van COVID-19 (zie hier voor een beschrijving en eindverslag)

Bron: ZonMw, 1 oktober 2022. Bewerking: Mulier Instituut.

Tabel B1.2 Overzicht innovatiecompetitie Small Business Innovation Research (SBIR), stand van zaken op 1 oktober 2022

Oproep	Beschrijving
Binnensportaccommodaties veilig en volledig open voor sporters en publiek	Bij deze oproep gaat het om het ontwikkelen van nieuwe producten en diensten met als doel binnensportaccommodaties verantwoord open te stellen voor sporters en publiek met zoveel mogelijk vrijheden. Dat is op dit moment een grote maatschappelijke uitdaging vanwege het risico op verspreiding van COVID-19. Binnensportaccommodaties mogen sinds 1 juli 2020 onder voorwaarden open. Hier zijn onder andere strenge ventilatie-eisen aan gesteld. Lang niet alle accommodaties voldoen aan deze eisen. Besmetting kan op verschillende manieren plaatsvinden, onder andere door fysiek contact, aanraking van materialen en zeer waarschijnlijk ook door verontreinigde lucht. Looptijd van de opdracht: oktober 2020-januari 2021.
(SBIR 1e fase)	Deze oplossing is: in het hele gebouw dusdanig gezonde luchtkwaliteit waarborgen, inclusief plaatsen met weinig tot geen luchtstromingen, dat virussen direct worden vernietigd. Onderdeel van de haalbaarheidsstudie is het detecteren van virussen.
(SBIR 1e fase)	Innovatieve computersimulaties waarin besmettingsrisico's bepaald worden, combineren met unieke meetapparatuur. Hiermee wordt een passend ventilatiesysteem voor binnensportaccommodaties ontworpen.
(SBIR 1e fase)	Dit onderzoek brengt de luchtkwaliteit in kaart. Zelfs de kleinste onzichtbare deeltjes in de lucht worden gemeten en hieruit kan worden afgeleid of een virus of bacterie door de lucht kan zweven. Met een online 'dashboard' kunnen bezoekers zien of het veilig is om in de sportaccommodatie te zijn. Als oplossing is er de mogelijkheid om de lucht met mogelijk schadelijke deeltjes te reinigen.
(SBIR 1e fase)	Het sluiten van sportscholen tijdens de intelligente lockdown en de angsten van sporters en sportinstructeurs om via aerosolen besmet te raken moet voorkomen respectievelijk weggenomen worden. De i-VENION, een responsive luchtsysteem, ventileert, reinigt en koelt op basis van een intelligent sensornetwerk en algoritmes.

Vervolg tabel B1.2 Overzicht innovatiecompetitie Small Business Innovation Research (SBIR), stand van zaken op 1 oktober 2022

Oproep	Beschrijving
Sportevenementen voor publiek	Bij deze oproep gaat het om het ontwikkelen van nieuwe producten en diensten met als doel grote binnen- en buitensportevenementen verantwoord open te stellen voor publiek en deelnemers met zoveel mogelijk vrijheden. Dat is op dit moment een grote maatschappelijke uitdaging vanwege het risico op verspreiding van COVID-19. Met goede voorzorgsmaatregelen en met inzet van innovaties is het wellicht mogelijk om publiek veilig bij sportevenementen toe te laten met een maximale bezetting. Looptijd van de opdracht: oktober 2020-januari 2021.
(SBIR 1e fase)	Dit project wil een beheerplatform opstellen die de technische ondersteuning is van maatregelen/procedures die kunnen of moeten genomen worden om op een veilige manier sportevenementen te laten doorgaan voor zowel de sporters als publiek.
(SBIR 1e fase)	Het desinfecteren van de lucht in binnensportaccommodaties is van groot belang als het gaat om het weer openstellen van wedstrijden voor publiek. Dit project richt zich op de haalbaarheid van een luchtdesinfectiesysteem, bijvoorbeeld op basis van UV-C.
(SBIR 1e fase)	Het Contact Buddy Crowd Management Systeem richt zich op het slimmer spreiden van grote groepen mensen en het inperken van besmetting, met als doel om weer events te kunnen houden. Op een veilige manier.
(SBIR 1e fase)	Detact Diagnostics ontwikkelt een snelle, diagnostische test om besmetting met Corona aan te tonen. Iedereen kan de test ter plekke uitvoeren. Hierdoor is de beoogde test ideaal in te zetten voor grootschalige sportevenementen, omdat er per meter zo'n 3.600 personen per uur getest kunnen worden.
(SBIR 1e fase)	Een simpele en goedkope IoT-tracker in een polsbandje wordt uitgereikt aan bezoekers van evenementen. Via deze tracker wordt bijgehouden wat de dichtheid van bezoekers op elke plek binnen een evenementlocatie is.
(SBIR 1e fase)	De beoogde uitkomst is een prototype van een real-time corona-testsysteem, speciaal ontworpen voor maximale doorvoer van evenementtoeschouwers.
(SBIR 1e fase)	De beoogde innovatie van het CrowdBand-project ontwikkelt een slim armbandje ontwikkeld dat met andere armbandjes kan communiceren zodra deze dichtbij elkaar zijn. Blijkt de drager van een armbandje later COVID-19 positief, dan wordt het unieke ID van dit bandje als een soort alarm via een radiosignaal naar alle bandjes verzonden.
(SBIR 1e fase)	SMART-Access is een B2B-platform in combinatie met een consumentenapp dat ondersteuning biedt bij de beheersing van besmettingsrisico's bij evenementen met als doel maximale publiekstoegankelijkheid in een gezonde sfeer.
(SBIR 1e fase)	Dexels en SynchroniclT ontwikkelen een innovatieve COVID-19 wearable voor social distancing & contact tracing bij binnen- en buitensportevenementen. De armband is volledig compatible met de Corona Melder app en hanteert dezelfde privacy standaarden, maar is veel nauwkeuriger en bereikt ook doelgroepen zonder smartphone zoals kinderen en ouderen.
(SBIR 1e fase)	Pro Health Medical wil de methode Safe@ Event ontwikkelen om te voorkomen dat bezoekers besmet met het COVID-19 virus binnentreden in een stadion, theater of andere publieke bijeenkomst. Dit willen zij doen door het gebruik van een nieuwe sneltest, de ontwikkeling van een digitaal gezondheidspaspoort en het gebruik van snelle digitale toegangscontrole.
Binnensportaccommodaties veilig en volledig open voor sporters en publiek	De winnende innovaties richten zich op de uitdagingen rond hygiëne en luchtkwaliteit in binnensportaccommodaties.
(SBIR 2e fase)	Deze oplossing is: in het hele gebouw dusdanig gezonde luchtkwaliteit waarborgen, inclusief plaatsen met weinig tot geen luchtstromingen, dat virussen direct worden vernietigd. Onderdeel van de haalbaarheidsstudie is het detecteren van virussen.
(SBIR 2e fase)	Dit onderzoek brengt de luchtkwaliteit in kaart. Zelfs de kleinste onzichtbare deeltjes in de lucht worden gemeten en hieruit kan worden afgeleid of een virus of bacterie door de lucht kan zweven. Met een online 'dashboard' kunnen bezoekers zien of het veilig is om in de sportaccommodatie te zijn. Als oplossing is er de mogelijkheid om de lucht met mogelijk schadelijke deeltjes te reinigen.
(SBIR 2e fase)	Het sluiten van sportscholen tijdens de intelligente lockdown en de angsten van sporters en sportinstructeurs om via aerosolen besmet te raken moet voorkomen respectievelijk weggenomen worden. De i-VENION, een responsive luchtsysteem, ventileert, reinigt en koelt op basis van een intelligent sensornetwerk en algoritmes.
Sportevenementen voor publiek	De winnende innovaties richten zich op triage (onder andere sneltesten) en risicobeheersing met betrekking tot bezoekersstromen (tracken en tracen).
(SBIR 2e fase)	Dit project wil een beheerplatform opstellen die de technische ondersteuning is van maatregelen/procedures die kunnen of moeten genomen worden om op een veilige manier sportevenementen te laten doorgaan voor zowel de sporters als publiek.
(SBIR 2e fase)	Een simpele en goedkope IoT-tracker in een polsbandje wordt uitgereikt aan bezoekers van evenementen. Via deze tracker wordt bijgehouden wat de dichtheid van bezoekers op elke plek binnen een evenementlocatie is.
(SBIR 2e fase)	De beoogde uitkomst is een prototype van een real-time corona-testsysteem, speciaal ontworpen voor maximale doorvoer van evenementtoeschouwers.

Vervolg tabel B1.2 Overzicht innovatiecompetitie Small Business Innovation Research (SBIR), stand van zaken op 1 oktober 2022

Oproep	Beschrijving
(SBIR 2e fase)	SMART-Access is een B2B-platform in combinatie met een consumentenapp dat ondersteuning biedt bij de beheersing van besmettingsrisico's bij evenementen met als doel maximale publiekstoegankelijkheid in een gezonde sfeer.
(SBIR 2e fase)	Dexels en SynchronicIT ontwikkelen een innovatieve COVID-19 wearable voor social distancing & contact tracing bij binnen- en buitensportevenementen. De armband is volledig compatible met de Corona Melder app en hanteert dezelfde privacy standaarden, maar is veel nauwkeuriger en bereikt ook doelgroepen zonder smartphone zoals kinderen en ouderen.
(SBIR 2e fase)	Pro Health Medical wil de methode Safe@ Event ontwikkelen om te voorkomen dat bezoekers besmet met het COVID-19 virus binnentreden in een stadion, theater of andere publieke bijeenkomst. Dit willen zij doen door het gebruik van een nieuwe sneltest, de ontwikkeling van een digitaal gezondheidspaspoort en het gebruik van snelle digitale toegangscontrole.

Bron: ZonMw, 1 oktober 2022. Bewerking: Mulier Instituut.

Mulier Instituut | Sportonderzoek voor beleid en samenleving
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht | Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | info@mulierinstituut.nl | www.mulierinstituut.nl